ANUL XL
•
Nr. 800
16 martie 1995
14 Adar II 5755
•
12 pagini - 150 lei

REVISTA CULTULUI MOZAIC

APARE BILUNAR

ADMINISTRAŢIA: Str. Sf. Vineri nr. 9, telefon: 614 96 90; REDACŢIA: Bucureşti, str. Popa Rusu nr. 24, telefon: 211 80 80

Consecventă ideii de „realsemitism", revista noastră va purta titlul REALITATEA EVREIASCĂ

Interviu cu acad. NICOLAE CAJAL

● Redactarea unui nou statut al F.C.E.R. ● Apropiata alegere a unui nou Şef-Rabin ● Măsuri organizatorice ●

- În luna iunie 1994, aţi fost ales preşedinte al F.C.E.R. Ce aţi putut realiza până în prezent din ceea ce vă doriţi pentru viitor?

- Aşa cum vă este cunoscut, după pierderea conducătorului nostru spiritual, regretatul dr. Moses Rosen, ne-am angajat să păstrăm nealterate realizările sale, zestrea de împliniri puse în slujba iudaismului din România şi a celui universal şi, totodată, să le asigurăm o evoluţie care să le pună în concordanţă cu actualitatea. Am dorit să dezvoltăm cu prioritate activităţile de asistenţă medico-socială, precum şi cele culturale, cărora le-am acordat (împreună cu colaboratorii noştri, îndeosebi cu cei din conducerea F.C.E.R.) o mare şi benefică atenţie.

Am introdus ca preocupare prioritară punerea în evidenţă a „autenticului evreiesc", cu sublinierea până la obsesie a contribuţiilor aduse de evrei în ştiinţă, cultură, umanism şi viaţa socială. Am denumit atunci aceasta ***realsemitism***, cale importantă de combatere a manifestărilor antisemite, oriunde, oricând. Am convingerea şi astăzi, în continuare, că, în cadrul politicii F.C.E.R., politică unică de păstrare a demnităţii minorităţii noastre, integrate în viaţa statului şi poporului român, ai cărui fii loiali suntem, realsemitismul va avea succes. Ne sunt martori la aceasta - printre altele - revenirea lângă noi a unui mare număr de intelectuali, prezenţi la manifestările noastre, a numeroşi intelectuali din rândul populaţiei majoritare şi din rândul altor minorităţi. La Adunarea generală a F.C.E.R., la Congresul F.C.E.R., vom aduce multiple exemple concrete.

Editura noastră „Hasefer" a pregătit o serie de volume interesante, dintre care au apărut sau sunt în curs de apariţie o serie de monografii (A. Rosen, *Participarea evreilor la dezvoltarea industrială a Bucureştiului din a doua jumătate a secolului al XIX-lea până în anul 1938*, *Poveşti pentru copii* traduse din idiş de A. Celaru, *Monografia oraşului Bacău*, de I. Schwartz-Kara; s-a tipărit în a doua ediţie volumul *Izvoare şi mărturii referitoare la evreii din România*, iar „pe şantier" se găsesc, în diferite stadii, interesante lucrări.

Revista noastră, ce a onorat timp de aproape 40 de ani activitatea F.C.E.R., a făcut o cotitură importantă şi bine primită. Începând cu nr. 801, ea va purta titlul „Realitatea evreiască", titlu care va corespunde mai exact scopului său, acela de a prezenta mai pe larg aspectele laice din istoria şi viaţa comunităţilor evreieşti, aportul evreilor (şi în special al celor din România) la dezvoltarea economică, ştiinţifică, artistică etc. a ţării în care au trăit sau trăiesc şi credem că, în felul acesta, va pătrunde mai bine în rândul populaţiei evreieşti şi ale celei neevreieşti.

S-a continuat folosirea judicioasă a sprijinului substanţial ce ne-a fost dat de către „JOINT", s-au menţinut şi dezvoltat relaţiile cu organizaţiile evreieşti internaţionale, precum şi cu cele din ţară (Asociaţia Culturală de Prietenie România-Israel, Sohnut etc.).

- Când credeţi că va fi ales un nou Şef-Rabin?

- O problemă grea şi nerezolvată o constituie alegerea unui Şef-Rabin, pe care sperăm că o vom depăşi în perioada imediat următoare

Continuare în pag. 6

ÎN ACEST NUMĂR:

- EZRA ALHASID: Un strigăt împotriva antisemitismului: Mario Vargas Llosa — pag. 2
- IOSIF SAVA: Sofia Cosma şi balanţa destinului — pag. 3
- CONEXIUNI — pag. 6
- ITZHAK ARTZI: Străzi din Tel-Aviv care poartă numele unor personalităţi din România — pag. 7

■ DE LA STÂNGA LA DREAPTA: Dl Avshalom Megiddon, ambasadorul Statului Israel, dl Alfred Moses, ambasadorul S.U.A., dl Antonio Ortiz, ambasadorul Spaniei şi reprezentantul Nunţiului Apostolic la Bucureşti

O dată pe an, de PURIM...

Doar o dată pe an, Templul Coral îşi întâmpină enoriaşii împodobit cu ghirlande, lumini, Ahaşveroşi, Estere, ca să nu mai vorbim de Hamanii deveniţi, prin vervă caricaturală, derizorii arlechini. E Erev Purim. Bărbaţi, copii, femei, tineri şi vârstnici, membri ai obştii bucureştene „au ocupat" incinta mult înaintea începerii citirii Meghilei. Vor cu toţii acelaşi lucru: un loc mai bun de urmărit spectacolul. În pofida atâtor motive de îngrijorare (atentate, focare de război), nedezminţitul optimism evreiesc îşi spune - o dată în plus - cuvântul. „Azi e Purim, mâine nu e" - sună un vechi cântec popular evreiesc. Hai să râdem, căci azi e ziua umorului; mâine ridicolul poate deveni serios.

După oficierea serviciului religios de către prim-cantorul Willy Harnik, începe sărbătoarea, dacă sărbătoare poate fi numit Purimul, ziua în care nu celebrăm nimic altceva decât faptul de a fi rămas în viaţă, acum circa 2 500 de ani, la Susa, ca şi pe întreg cuprinsul măreţului, atunci, imperiu persan... Dar, fiindcă acesta e numitorul comun al mai tuturor sărbătorilor noastre, miracolul supravieţuirii, din antichitate până în prezent, iată că motivul de bucurie devine simbol.

După citirea „Cărţii Esterei", concluziile ce se desprind pot sluji, drept motto, întotdeauna mult-aşteptatei serbări: Purim este făcut pentru bucurie, pentru demascare (de aceea e carnaval), este făcut pentru triumful adevărului.

Premiera spectacolului are loc acum, la Templul Coral. Următoarele reprezentaţii se derulează la 16 şi 18 martie a.c., în sala de festivităţi din str. Popa Soare. Participă membri ai corpului diplomatic acreditaţi la Bucureşti, personalităţi ale vieţii politice, culturale, ştiinţifice româneşti. Evidenţiind meritele creatorilor săi - har şi muncă îndârjită, totodată - dl acad. Nicolae Cajal, preşedintele F.C.E.R., a mulţumit tuturor, evrei şi neevrei, veniţi să sărbătorească salvarea noastră de la unul din mai multele proiecte de suprimare plănuite de atâţia Hamani ai istoriei mondiale. Compozitori, textieri şi interpreţi evrei şi-au adus

E. SUHOR

Continuare în pag. 7

Gândirea profeţilor

Gândirea n-a ajuns dintr-odată la ideile abstracte, de extremă generalitate, ale filozofiei. La început, încă în preajma sensibilităţii, gândirea a încercat să cunoască lumea prin simboluri, metafore, mituri, în care conceptele, judecăţile, raţionamentele erau abia în curs de formare. Soarele, luna, stelele, munţii, arbori seculari, animale mai puternice şi chiar oameni mai înzestraţi simbolizau forţele supraumane ale naturii, iar opoziţia dintre cer şi pământ, întuneric şi lumină, văzut şi nevăzut, trecător şi statornic, vătămător şi folositor au fost metafore în care s-au format principalele cupluri categoriale ale filozofiei: spirit şi materie, ignoranţă şi cunoaştere, sensibil şi inteligibil, întâmplare şi lege, bine şi rău... Povestea facerii lui Adam din ţărână şi suflare pregăteşte înţelegerea omului ca singura fiinţă care întruneşte în ea corporalitate şi spiritualitate.

Apare destul de clar că istoria ideilor religioase este pre-istoria ideilor filozofice. Prin desprinderea ideilor filozofice, ideile religioase nu dispar. Însă, după ieşirea la iveală a ideilor filozofice, metaforele care au participat la formarea lor devin mijloace care le sporesc expresivitatea; din metafore cognitive, devin metafore estetice. Numai că, în gândirea profeţilor, ideile filozofice nu erau încă formate

HENRI WALD

Continuare în pag. 6

■ La Templul Coral din Bucureşti

De dincolo de Anzi, un strigăt împotriva antisemitismului

Autorul articolului cu acest titlu este MARIO VARGAS LLOSA (n. 1936), scriitor peruvian, unul dintre marii romancieri de limbă spaniolă, de notorietate mondială, cunoscut prin nenumărate opere, printre care putem nota romanele „Oraşul şi câinii", „Casa verde", „Convorbiri la Catedrală", „Războiul sfârşitului lumii", „Cine l-a ucis pe Palomino Molero?".

O bună parte din operele sale sunt familiare iubitorilor de literatură din România. Prin strălucitorul său univers narativ, el descoperă cititorilor frumosul adevăr al minciunilor pe care-l cuprinde arta cuvântului şi îi invită mereu la marea aventură a lecturii. Anul acesta, Mario Vargas Llosa a fost ales membru al Academiei Spaniole, iar la ultimele alegeri din Peru a candidat la preşedinţia acestei ţări, fiind învins, doar cu câteva procente mai mult, de către actualul preşedinte.

Este un prieten constant al poporului evreu, ceea ce, de altfel, reiese şi dintr-un articol publicat în ziarul spaniol EL PAIS.

Redăm din acest articol acele fragmente care pot interesa mai direct cititorii revistei noastre.

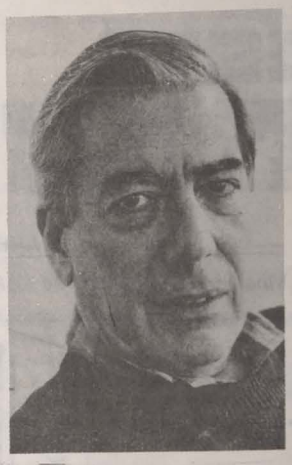

■ MARIO VARGAS LLOSA

TRAGICOMEDIA UNUI EVREU

„Deşi despre Cervantes, Goethe sau Dante, cât şi despre Shakespeare, s-a spus tot ce trebuia spus, şi chiar şi ceva mai mult decât ar fi fost firesc,... totuşi cartea lui John Gross dedicată unuia dintre cele mai nepieritoare personaje ale dramaturgiei universale, SHYLOCK, se citeşte cu plăcerea şi interesul pe care le provoacă scrierile cu adevărat unice.

Un personaj literar este imortalizat şi devine legendă când, la fel ca Don Quijote, Hamlet sau Regele Arthur, rezumă în imaginea şi avatarurile sale o condiţie sau un ideal cultivat de-a lungul timpului de bărbaţi şi femei total diferiţi şi care văd încarnate în acel portret fictiv anumite temeri, ambiţii sau experienţe necesare pentru a trăi. Împrumutătorul de bani din Veneţia, înverşunat în a primi o livră de carne din trupul debitorului său care nu şi-a putut plăti la timp datoria, aparţine acestor misterioase personaje mitice, frământate de prejudecata, de teama şi fascinaţia cruzimii care au străbătut secolele şi civilizaţiile fără a ceda nimic din vigoarea iniţială şi care, în zilele noastre, se arată tot atât de arogante ca pe vremea când au apărut pentru prima oară pe micile estrade ale teatrului elisabethan în aer liber.

Istoria notează că, în anii imediat anteriori creării „Neguţătorului din Veneţia", în Anglia avusese loc un scandal politic în urma căruia medicul reginei, un evreu portughez, învinuit că ar fi dorit otrăvirea suveranei, fusese spânzurat şi făcut bucăţele. Climatul - de veche sorginte medievală - de ostilitate faţă de evrei se înteţise sub motivaţia acestui episod, iar criticii văd o reverberaţie a momentului şi în „Evreul din Malta" a lui Christopher Marlowe...

Când Shakespeare se hotărăşte să scrie „Neguţătorul din Veneţia" inspirându-se dintr-o veche legendă cu variante romane şi italiene, o face, e clar, cu întenţia de a măguli sentimentele antisemite ale contemporanilor săi, revigorate de episodul cu medicul portughez.

Astfel, aşa cum John Gross arată în cartea sa, este exagerată dorinţa ca, citind printre rânduri „Neguţătorul din Veneţia", să caţi în operă o intenţie de denunţare sau de respingere a prejudecăţilor antisemite. Aceste prejudecăţi se află acolo, în versiunea lor de epocă, şi a le nega înseamnă a denatura opera tot atât cât au denaturat-o aceia care, în Germania anilor ´30, o reprezentau pentru a ilustra şi justifica teoriile antisemite ale naziştilor. Într-adevăr, conceptul rasial nu apare nicăieri în povestea

LITERATURĂ

lui Shylock, a cărui fiică, Jessica, şi el însuşi, în finalul piesei,... se integrează mulţimii creştine. Dar pentru Hitler, condiţia evreiască nu era reversibilă şi, de aceea, trebuia lichidată fizicеşte.

Ca prejudecată religioasă sau rasială, antisemitismul este totdeauna intolerabil, o cloacă nocivă a prostiei şi submentalităţii umane. Ceea ce se exprimă profund în antisemitism este ancestrala neîncredere a omului faţă de acela care nu face parte din tribul său, acest **altul** care vorbeşte o altă limbă, are o piele de altă culoare şi practică rituri şi magii necunoscute[1].

Dar aici este vorba de un antisemitism general, care în neînţelegerea şi ura sa îi cuprinde pe toţi cei care fac parte dintr-un alt trib şi care nu face deosebiri şi excepţii. Şi este oare Shylock un personaj în general, un prototip reprezentativ al tuturor celor care, ca şi el, aşteaptă încă venirea lui Mesia? Este, doar pentru o clipă, când aminteşte adversarilor săi că evreii au şi ei ochi şi mâini şi că, dacă sunt înţepaţi, din vinele lor ţâşneşte de asemenea sânge roşu la fel ca şi la ceilalţi muritori. Însă nu mai este când, înnebunit de furie din cauza fugii fiicei sale care, pe lângă faptul că a fugit cu un creştin, l-a mai şi furat, el clamează răzbunare... Şi nu este prototip nici când, în faţa tribunalului, el cere să se aplice legea, cu hotărâre, fără slăbiciuni sentimentale, amintind că ordonanţele, la fel ca regulamentele şi decretele şi contractele, sunt făcute din texte sobre, din idei transpuse în acte, nu din emoţii şi nici din gesturi virtuoase.

Ca tată iubitor, şi creditor înşelat, ca orb apărător al îndeplinirii stricte a legii (a oricărei legi), Shylock atinge forme teribile de inumanitate, însă în violenta sa postură recunoaştem multe alte înfăţişări ale specificului omenesc străine evreului şi, de asemenea, ale unui individ neobişnuit, atât până la bestialitate de o amplificare a urii, de setea de răzbunare, de mânia şi ura de care nu sunt lipsiţi, uneori, nici creştinii. Acest fond de specific omenesc în inumanitatea lui Shylock, în care toţi spectatorii „Neguţătorului din Veneţia" nu pot să nu recunoască (cu fior) ceva din ei înşişi, este, poate, atributul cel mai extraordinar al personajului şi principala raţiune a perenităţii sale.

Contrapartida acestor erupţii de specific omenesc în inumanitatea lui Shylock sunt unele trăsături de inumană conduită ale unor creştini din piesă. În afară de Antonio, care apare ca o fiinţă generoasă, dispusă să-l servească pe un prieten chiar cu preţul vieţii sale, celelalte personaje sunt departe de a fi un model de virtute. Şireata Porcia îşi joacă dragostea la loterie sau cam la aşa ceva, iar Bassanio o obţine pe frumoasa femeie, mulţumită unei operaţii mercantile, finanţată de prietenul său Antonio. În ceea ce priveşte amorurile lui Lorenzo şi Jessica, pretext pentru efuziunea lirică cea mai reuşită a piesei, nu rezultă ele oare dintr-o fugă/răpire şi un furt comis de fiică deşi distruge inima tatălui său?

Cartea lui John Gross, în fascinantul ei inventar al transformărilor pe care le-a cunoscut figura lui Shylock şi teribila sa istorie în ale sale aproape cinci secole de existenţă, ne arată cum, din această sinistră uneltire de conflicte şi contradicţii morale, fiecare epocă, societate şi cultură a extras o sentinţă diferită şi cum „Neguţătorul din Veneţia" a fost reprezentată cu intenţii politice şi ideologice felurite - uneori radical antagonice - fără ca această diversitate de variante să trădeze (proteica) natură a operei.

Cel puţin noi, spectatorii de azi, putem judeca în mai bună cunoştinţă de cauză conduita lui Shylock. Funcţia pe care o capătă banii şi comerţul apărea contemporanilor lui Shakespeare ca ceva foarte deosebit...

Dispreţul cavalerilor Veneţiei faţă de Shylock se datorează atât religiei lui, cât şi mai ales meseriei cu care îşi câştiga existenţa: împrumuta bani în schimbul unor dobânzi. A obţine un beneficiu cu banii - aşa cum face Shylock şi cum o vor face toţi bancherii viitorului - i se pare nobilului Antonio şi prietenilor lui un act nedemn, de o mârşavă imoralitate. Sarcasticul comentariu al lui Shylock, prezicând lui Antonio că dacă acesta continuă să acţioneze aşa cum o face - împrumutând bani fără dobândă - îşi va ruina negoţul, putea să pară în secolul al XVI-lea ca o idee de un pragmatism inacceptabil pentru etica creştină. Azi ştim că Shylock, spunând ceea ce spunea şi lucrând pentru mărirea patrimoniului său, anunţa epoca modernă şi punea în practică un principiu de bază al activităţii economice - obţinerea de profit sau plusvaloare -, punctul de plecare al genezei bogăţiei şi progresului societăţii.

Că acest principiu, lăsat în voia sa fără frâna unei morale a solidarităţii şi a unei anumite etici a responsabilităţii, poate ajunge la extreme bestiale, de asemenea este adevărat, şi lucrul este anticipat alegoric în „Neguţătorul din Veneţia", în aberantul compromis al celui ce se obligă să plătească cu o livră de carne din trupul său creditorului dacă nu înapoiază la timp banii luaţi cu împrumut. Cele două feţe ale lui Ianus ale sistemului capitalist, care, în timp ce lansa neîncetata dezvoltare a Occidentului, producea şi enorme inegalităţi de venituri, precum şi sacrificii groaznice în anumite sectoare sociale, apar ca premoniţii uimitoare în peripeţia tragicomică a evreului veneţian".

Prezentare şi traducere de
EZRA ALHASID

[1] **N.R.** Este exact ideea menţionată de acad. Nicolae Cajal în articolul „Realsemitism", publicat de noi încă din septembrie 1994. De o parte şi de cealaltă a Oceanului, marile gânduri se întâlnesc.

Premiul Ierusalimului decernat lui MARIO VARGAS LLOSA

Scriitorul peruan Mario Vargas Llosa a obţinut Premiul Ierusalimului pentru literatură. El ***„a dezvoltat, pe fundalul mutaţiilor politice dramatice din America de Sud, petrecute în anii '70, un model lipsit de compromisuri, al rolului scriitorului, angajat în lupta împotriva nedreptăţilor omeneşti"*** - astfel şi-a fundamentat juriul israelian opţiunea făcută. Lui Vargas Llosa (59 de ani) i s-a înmânat premiul la 15 martie, în timpul Concursului pentru literatură, care are loc la Ierusalim, la fiecare doi ani.

O emisiune îndatoritoare

Dirijorul „A-81491" şi orchestra sa unică în lume

Se numeşte Şmuel Israel, s-a născut la Cracovia şi, de când se ştie, a cântat la muzicuţă. Când alţi băieţi de vârsta lui se bucurau de saltul de la copilărie la adolescenţă, el, mânat în gloata de oameni-vite, lovit, călcat în picioare, târât ca o zdreanţă, a ajuns la Auschwitz. N-avea pe el decât ceva flenduri în loc de haine, cumplite dureri în tot corpul şi... muzicuţa, scăpată ca prin minune. Şi a fost forţat, el (devenit, în loc de Şmuel, A-81491, „atât!!!"), să cânte, să cânte mereu pentru demonii care-i gazau fraţii la Birkenau, care-i ardeau părinţii în cuptoare, să cânte, adesea, cu pistolul priponit de căli în tâmpla sa.

Şi muzicuţa şi cântul ei (minune cerească!) le-a înţepenit degetul, diavolilor, înainte de a-l slobozi pe trăgaci, şi cântul, şi muzicuţa l-au dus la ziua eliberării...Singur, fără părinţi, fără fraţi, fără cunoscuţi, doar cu...minusculul său instrument şi cu o dorinţă tot mai aprigă de a cânta, de a-şi revărsa prin cânt lumea de durere strânsă în anii de infern colectiv, şi poate ceva din acel „eibicher idişer bătuhn" (acel licăr, atât de uman, atât de evreiesc de „veşnică speranţă evreiască").

Şi cum copiii sunt viitorul, şi cum învăţăturile Istoriei lor li se adresează cu prioritate, iar muzicuţa şi farmecele ei pentru dânşii anume par făcute, Şmuel, ajuns în Israel, îşi va forma o orchestră unică în felul ei: copii şi tineri, băieţi şi fete, într-o formaţie savant dotată cu eternele muzicuţe de mărimi şi tuburi diferite, într-o armonie de efect unic.Repertoriul este cel tradiţional evreiesc, îndeosebi (israelian, idiş), tonalitatea „minoră" a tragediilor

OPINII DE TELESPECTATOR

istorice ale poporului făcându-se simţită mereu chiar şi în cântecele speranţei.

Succesele formaţiei sale, regăsirea coordonatelor unei vieţi utile nu-l pot face nici o clipă să-şi uite copilăria, adolescenţa atât de tragic frustrate. Pentru ei (dar şi pentru marea familie a cântului şi a viitorului de el ctitorită) o întâlnire cu locurile copilăriei, cu locurile suferinţelor de odinioară, se impune major.

Această regăsire, descoperire (ce iniţiativă minunată, ce ne-am fi făcut fără ea!?!) este prinsă într-o peliculă de scurt metraj despre „calea unor mărturii tragice", parte, într-o recentă emisiune „Convieţuiri" a TVR. Şmuel, singur sau în mijlocul „copiilor săi", cântând sau nu, revede casele şi ulţele copilăriei din Cracovia, se opreşte în faţa unor intrări de locuinţe părăsite, care au pe usciorul din dreapta o „pată de culoare" mai vie, în diagonală (loc de fostă „mezuza"), umblă printre ruinele grajdurilor de la Birkenau devenite „dormitoare" ale condamnaţilor la gazare în uriaşa „baie" de duşuri „ale morţii", se opreşte în faţa zidurilor de execuţie din Auschwitz, a „cuptoarelor"... (Obsesiv revin mereu în imagine şi sonor roţile de tren, şuierul sirenei, şinele de cale ferată, scrâşnetul acelor de macaz, privirea îngrozită a copiilor, lacrimile lui Şmuel, cu fruntea sprijinită pe braţul marcat „A-81491" şi spusa lui în scâncet: „Şmuel era bunicul, omul bun şi drept şi erudit din povestirile mamei... Eu nu mai eram Şmuel, nepotul său...Eu eram 8-1-4-9-1"... Dar numai amintiri zguduitoare, vaiete, suspine, nu se poate... Trebuie şi cântat!...Şi cântă maestrul scăldându-şi mâinile şi muzicuţa în lacrimi...şi cântă, acompaniindu-l „în vibrato" (de fapt tremur al întregii lor fiinţe gingaşe) copiii...şi plâng: „Oi, man şteitole mans / Man eimole vi ih hob / Mane inghe iurn dort farbraht" („Oraşelul meu / Căsuţa mea / Locuri ale copilăriei mele...").

Un dirijor unic, o orchestră unică, o emisiune îndatoritoare. Recunoştinţa noastră, pe măsură.

G. BRUCKMAIER

Un nume definitiv dăltuit în istoria muzicii uşoare româneşti

MĂLINEANU 75

Amestec de poezie şi tandreţe, melodiile lui Mălineanu, nemuritoare melodii, le fredonăm mereu, descoperind cu fiecare ton perfecţiunea naturii umane, trăsătură definitorie a lui Mălineanu însuşi. Şi pentru toate, pentru parfumul tinereţii veşnice, al iubirii împlinite în rotundul melodiilor sale, îi urăm lui Mălineanu - din plinul gândurilor şi inimilor noastre - *LA MULŢI ANI!*

Sunt sărbători pe care le împărtăşim pentru bucuria tuturor, din altruism, din egoism... Îl sărbătorim la 75 de ani.

Portret în peniţă

Atunci când ating cu stiloul cupa unui pahar de cristal, replica potirului e un clinchet argintiu, prelungit, care transpus pe-un abecedar se poate citi MĂLINEANU.

Paharul are limpezimea unei zile cu soare, are fragilitatea unui zâmbet pe acolada buzelor triste, are strălucirea ferestrei spre cer. Pentru atâtea daruri, viaţa i-a pus la naştere o barieră vamală, un impozit sufletesc pe care-l plăteşte de când vioara i-a devenit argument.

Plăteşte cinstit, ca ucenicii Celui de Sus, de-atunci şi până azi, când este un copac cu şaptezeci şi cinci de ramuri. Plăteşte într-o încântătoare dijmă. Dar Providenţa i-a pus sub gene, ca uşurare zeiască, gama lui Bach, versul unui trubadur şi humorul unui descendent de-al lui Şalom Alehem. Că este şi-şi ţine darurile înmănuncheate şi veşnic proaspete. Pianotând dumnezeieşte, Mălineanu a scăldat inimile tinereşti, armonizându-le în acel ***Ce bine ne-ţelegem noi doi***, eternă stare armonică ce sădeşte bobul fericirii. Fluturarea lui Mălineanu pe clape a dat cântecul delicat tânărului imaginat sub fereastră, i-a dat omului dulcea melancolie, făcându-l să-şi spuie lui, lui însuşi, ***Am început să-mbătrânesc... am cam uitat că anii zboară***. Şi, în atmosfera duioşiei, îndrăzneala persiflării spune ***Ai venit la mine, toamnă, / adresa mea de unde-o ai?***, ca, până la urmă, să-i declare sentenţios... ***nu dau pe tine nici doi bani!*** A spus-o cu convingere, ca în romanţa (durere vie) ce-i aşază pe frunte o cocardă de neclintit.

Nu-i pot înşirui azi vămuirile vieţii (compoziţiile), fiindcă puterea lui de creaţie este, acum, ca atunci când a primit cheia porţii celor douăzeci şi cinci de ani. Mintea îi e tovarăş bun, acompaniindu-l cu căldură. Fantezia îi stă languroasă pe colţurile clavirului. Inima îi e în tot locul, iar versurile stau ca-n epigramele lui: versul unu' cu versul trei, şi doi cu patru. Rime perfecte, ca-n perfecţiunea firii lui.

*

Şi azi e un pom roditor, bogat în fructe, arbore timid, în care unii au zvârlit cu piatra, alţii au dat cu prăjina, dar roadele lui sunt eterne, fiindcă el, MĂLINEANU, e subjugat de neastâmpărul meseriei: ***Te iubesc până la moarte şi de-acolo mai departe...*** şi îl cred toţi! Şi eu... De aceea, într-un aforism, am scris: „Melodiile lui Mălineanu au trăire... Dacă «moare» în fiecare cântec..."

Să ne trăieşti ani mulţi, mulţi... Că aşteptăm luna martie, cum aşteptăm primăvara.

HARRY NEGRIN

Scrisoare deschisă

Dragă Ricule, mă bucură fericita ocazie ce mi se oferă, de a te felicita (şi) pe această cale, cu ocazia împlinirii jubiliarei vârste de 75 de ani. Te felicit în acest moment aniversar, pentru tot ce ai realizat până acum, atât pe plan personal, cât şi pe cel profesional, în aceşti rodnici şi nu întotdeauna fericiţi ani!

*Pe plan profesional, alături de buna, frumoasa şi înţeleapta ta „jumătate", draga noastră Iolanda, ai crescut, **format** şi **educat** doi băieţi minunaţi, care, la rândul lor, te-au făcut un „mândru bunic"! În acelaşi timp - şi asta ţine tot de „planul profesional" - eşti un om apreciat, respectat şi iubit, nu numai de rudele tale, ci şi de mulţi, foarte mulţi prieteni, care, prin multitudinea lor, contrazic în mod consecvent afirmaţia şlagărului tău, care pretinde că „O fată mai găseşti, dar un prieten nu"... Vin mai apoi colegii de breaslă, care ţi-au apreciat întotdeauna competenţa profesională, dublată de caracterul tău ireproşabil, iar „last but not least", marele număr de admiratori din ţară şi de peste hotare. Ai avut şi - Baruh Haşem - ai în continuare ocazia să realizezi că numele MĂLINEANU e un nume definitiv dăltuit în Istoria Muzicii Uşoare Româneşti, fapt pentru care, din toată inima, te felicit!*

Cât priveşte „planul profesional", aflat în continuare în plină fertilitate, afirmare şi confirmare, spaţiul unei simple scrisori de felicitare (fie ea şi „deschisă") este categoric mult prea neîncăpător pentru înşirarea (măcar sumară) a realizărilor tale artistice.

*Fericiţii cititori ai serialului (netelevizat) pe care, atât de inspirat, l-ai intitulat „Amintiri cu cântec" şi este bilunar publicat în „Actualitatea muzicală" au putut să afle (mai mult **printre rânduri**) câte ceva din activitatea şi realizările tale muzical-artistice. Am subliniat cuvântul „printre", întrucât în **exagerata ta modestie**, în acest „serial" pe care-l urmăresc de câţiva ani, vorbeşti mai mult despre alţii decât despre tine. După ce, cu respect şi recunoştinţă, i-ai evocat întâi pe părinţii tăi şi apoi pe profesorii tăi, ai găsit cuvinte alese pentru înaintaşii tăi într-ale muzicii uşoare (Ion Vasilescu sau Gherase Dendrino), pentru colaboratorii tăi (Eugen Mirea, N. Kanner, Harry Negrin etc.), pentru interpreţii cântecelor tale, printre care: Maria Tănase, Jeny Smilovici, Toto Gruia, Gică Petrescu, Vico Torriani şi mulţi, mulţi alţii, pe care prezentele rânduri nu le pot include (scrisoarea nefiind SERIAL!), având întotdeauna pentru fiecare din ei cuvinte frumoase de stimă şi nostalgie. Cu mult talent şi umor (de multe ori amar!), ai ştiut să scoţi în evidenţă meritele fiecăruia din ei, lăsând de cele mai multe ori cititorul să deducă (dacă nu chiar să ghicească) faptul că, în compania acestor mari creatori şi interpreţi (mulţi dintre ei dispăruţi), se ascundeau principalele izbânzi ale vieţii tale artistice... Nu am citit (încă) despre **sutele** de melodii iscălite de tine, despre **nenumăratele** spectacole de revistă, despre musical-urile tale sau de muzica de film (vezi „Portretul unui necunoscut" sau „Şeful sectorului suflete" sau „Răutăciosul adolescent" sau multe altele). Nu-mi amintesc să fi citit despre titlurile sau decoraţiile care ţi s-au acordat în semn de preţuire pentru realizările tale sau despre participările tale în jurii naţionale şi internaţionale (Moscova, Praga, Atena, Geneva, Budapesta etc.). N-am citit despre „Mica serenadă" (lansată mondial de Vico Torriani), despre „Marinică" sau „Garofiţa" sau despre romanţe ca „Nu se poate" sau „Am început să-mbătrânesc", devenite nemuritoare prin glasul Ioanei Radu, nici despre muzica de scenă la piese celebre („Căruţa cu paiaţe" sau „Comedie de modă veche"), n-am avut ocazia să citesc despre „Bunburry" („Bună seara, domnule Wilde") şi nici despre (de ce nu!?) „Purim, seară de Purim", şlagărul care încheie de atâţia ani spectacolele de Purim din „Popa Soare"...*

*Despre succesele **interpretului** H. Mălineanu (pianist şi dirijor), nici un cuvânt! Mi-ar fi plăcut, de asemenea, ca, în „Amintirile cu cântec", să citesc măcar câteva din amintirile tale în calitatea de „Şef al biroului de muzică uşoară" al Uniunii Compozitorilor şi Muzicologilor din România. Ai condus acest birou cu atâta competenţă şi profesionalitate atâţia ani de zile şi... nici un cuvânt nici despre asta! Veşnic cu zâmbetul pe buze, întotdeauna gata să dai o mână de ajutor sau un sfat unui coleg (nu neapărat) mai tânăr, să te aşezi la pian alături de compozitor, pentru a cânta partea solistului şi, cu deplină colegialitate, să sugerezi o îmbunătăţire a materialului prezentat. Şi atunci, ca şi acum: vrea careva dintre colegi să afle titlul sau compozitorul unei melodii? „Întreabă-l pe Mălineanu". Vrea cineva să ştie dacă propria-i melodie seamănă cu alta? „Întreabă-l pe Mălineanu", care, cu colegialitate şi franchiţă, îţi va răspunde dacă motivul respectiv „e ocupat" (spre a te cita). „Meşterul le ştie". Ştiai oare, Ricule, că în toţi acei ani ţi-ai câştigat nu numai respectul şi admiraţia colegilor - indiferent de generaţia din care făceau parte - dar şi calificativul de CEL MAI BUN DINTRE NOI?*

*Dacă n-ai ştiut, ţi-o comunic eu acum şi te asigur că nu voi fi contrazis! Şi-acum, urările: Să fii sănătos, Ricule! Să **ne** trăieşti mulţi ani (nu mă avânt chiar la „mea vă esrim" căci mi-eşti prea drag!) şi să continui să ne-nveseleşti (fie şi cu umorul tău amar!) şi să ne dăruieşti alte şi alte cântece tot atât de proaspete şi inspirate ca acelea care ne-au adus atâta bucurie şi atâtea satisfacţii elevate! Să te bucuri de viaţă şi să fii fericit, alături de cei care te iubesc, te preţuiesc şi te admiră! Cu speranţa că nu te îndoieşti că în această mulţime mă găsesc şi eu, te îmbrăţişez, îţi urez **LA MULŢI ANI** şi mă iscălesc:*

DAN MIZRAHY
Bucureşti, martie 1995

SOFIA COSMA şi balanţa destinului

MUZICĂ

Calendarul muzical îmi atrage atenţia că pianista Sofia Cosma a împlinit anul trecut 80 de ani.

Iubesc suprem coloşii claviaturii acestui timp, de la Paderewski la Lipatti, de la Rubinstein la Radu Lupu. Îmi sunt apropiate marile pianiste ale veacului, marile artiste care au ştiut să aducă, în tălmăcirea capodoperelor, feminitatea, poetica, gingăşia, culorile deschise, cerul neliniştilor. Clara Haskill e unică prin mozartismul ei. Margueritte Long mi-e dragă pentru spiritul fauréian. Nu cred că există tălmăciri mai captivante ale concertelor lui Prokofiev decât cele semnate de Silvia Şerbescu. Nu uit concertele Magdei Tagliaffero. Am ascultat-o în ianuarie, tulburat de adâncimea expresiei, pe Alicia Dellarocha acompaniată de Filarmonica bucureşteană. Am dat tiparului două volume cu corespondenţa Constanţei Erbiceanu, care a făcut atât de mult pentru răspândirea operei lui Reger şi îmi înclin fruntea în faţa profundei intelectualităţi a pianistei care a fost una dintre primele femei ce au absolvit Facultatea de Filosofie din Berlin.

Sofia Cosma face parte din aceeaşi falangă. Nu se poate să nu-mi amintesc mereu cu ce perfectă tehnică, cu ce farmec cânta Imperialul lui Beethoven, La majorul lui Liszt, Burlesca lui Strauss, Toccata lui Haciaturian, Preludiile lui Jora.

Sofia Cosma este, la ora actuală, în California. A emigrat în 1980. Bucură, şi la 80 de ani, cu minunata-i artă, mii de iubitori de muzică. Cântă cu orchestrele Californiei. A colaborat cu celebrul Cvartet Guarnieri într-un concert la Stanford. A concertat în ultimii ani şi la New York şi în Anglia, a fost invitată şi la Moscova să interpreteze cel de-al doilea concert de Saint Saëns. Cu prilejul împlinirii a 80 de ani, compania discografică Town Hall i-a difuzat un disc. Era în program şi un film documentar.

Luminile din acest sfârşit de carieră au fost, însă, plătite cu sânge, durere şi mizerie.

Sofia Cosma s-a născut undeva, în Rusia. A început studiul pianului la cinci ani, cu Ziring (elev a lui Zilotti, la rându-i - elev al lui Liszt). A mai studiat cu V. Pastuhov, format în şcoala din St. Petersburg. Pleacă la Viena şi, la celebra Academie de Muzică, se află sub îndrumarea lui Julius Isserlis (elev al lui Taneev şi Safonov). În 1933, participă la celebrul Concurs de pian de la Viena. Lipatti dobândeşte premiul al II-lea, Sofia Gurevici (Cosma), premiul al IV-lea. „O nouă stea la orizontul muzical", scrie cronicarul de la "Neue Freie Presse". După Anschluss, revine în casa părintească din Riga. În 1975, am fost la Riga şi i-am vorbit de vraja de la Jurmala, o superbă localitate balneară din apropierea capitalei letone. Cuvintele mele i-au dat lacrimi. Îşi amintise anii fericiţi ai tinereţii în casa părintească a unui evreu bogat şi luminat. În momentul când ruşii ocupă Riga, este arestată pentru că a trăit la Viena şi trimisă într-un lagăr din Asia, la 600 km de graniţa Chinei. Într-un fel, deportarea a salvat-o. În vara anului 1941, nemţii ocupă Letonia. Întreaga ei familie cade victimă naziştilor. În mina sovietică în care lucra, un român, Cosma, cam fără şcoală, dar cu un pumn de fier, o ia sub protecţia sa pe tânăra şi frumoasa pianistă, care putea cădea victimă tuturor bestialităţilor. Se căsătoresc. În 1948, este eliberată. Începe să cutreiere, alături de fetiţa născută, mi se pare, la Karaganda, lagărele de refugiaţi ale Europei. Ajunge din nou la Viena. Vine în România pentru a-l întâlni pe tatăl copilului. Suntem în 1956.

Uriaşul talent pianistic nu putea fi zăgăzuit. Învaţă româneşte. În câteva luni, redevine marea pianistă care a cucerit Viena, Riga. Este solista Filarmonicii bucureştene. Colaborează cu toate orchestrele ţării. Îşi însuşeşte un larg repertoriu românesc: Jora, Paul Constantinescu, Lipatti, Stephănescu, Scărlătescu, Bentoiu, Vancea, Hrisanide, Gheciu. Înregistrează la „Electrecord". Concertează în Italia, Iugoslavia, Ungaria, Bulgaria, Cuba. Între 1971-1975, este profesoară la Conservatorul din Iaşi. Fiica sa, după ce studiază arhitectura la Bucureşti, emigrează în America. Sofia Cosma iubeşte nespus România, zecile de elevi care i-au urmat sfaturile. Nu putea rămâne, însă, singură în anii bătrâneţii.

■ SOFIA COSMA şi SVIATOSLAV RICHTER

„Destinul e în noi", spune Heraclit. Toate se „plătesc" pe acest pământ. La 80 de ani, viaţa Sofiei Cosma e plină de lumini. E încărcată de fericire.

Cei care s-au bucurat 30 de ani, la Bucureşti, de unica-i artă, o aşteaptă pentru un concert. O agenţie de impresariat, o orchestră ar trebui să o invite.

Dar nu prea ştim noi, postdecembriştii, ce este gratitudinea, recunoştinţa.

IOSIF SAVA

La Bucureşti a avut loc lansarea cărţii „LISTA LUI SCHINDLER" ÎN LIMBA ROMÂNĂ

Miercuri 8 martie a.c., a avut loc, la Librăria „Mihail Sadoveanu" din Bucureşti, lansarea volumului „Lista lui Schindler", tradus acum în limba română prin grija Editurii „Orizonturi".

Au luat cuvântul, cu acest prilej, dnii Victor Bârlădeanu, secretar general al Asociaţiei Culturale de Prietenie România-Israel, dr.I. Enescu, directorul editurii, av. Iulian Sorin, secretar general adjunct al Federaţiei Comunităţilor Evreieşti din România, Faur Agachi, traducătorul cărţii, dna Lily Hahami, consilier cultural al Ambasadei Statului Israel la Bucureşti, dna Adina Darian, critic de film şi dna Georgeta Munteanu, directoarea librăriei care a găzduit acest eveniment editorial.

Numerosul public prezent a manifestat interes pentru cartea apărută şi a cerut autografe din partea traducătorului.

Din cuvântul dlui dr. I. ENESCU

Împlinirea unei jumătăţi de secol de la începutul sfârşitului Holocaustului ne-a determinat să publicăm cartea lui Thomas Keneally, „Lista lui Schindler".

Publicarea în România a acestui document zguduitor nu a urmărit menţinerea la cote incandescente a urii faţă de cei care, prin ceea ce au săvârşit, s-au dovedit adevărate fiare - fiindcă omenesţe este să ierţi. Să ierţi, dar să nu uiţi, astfel încât asemenea orori să nu se mai poată repeta vreodată.

Prin toate demersurile sale, Oskar Schindler a reabilitat însăşi noţiunea de om, pe care mulţi dintre conaţionalii săi au degradat-o până la cele mai joase limite.

În bezna terorii naziste, Schindler a reprezentat o rază de lumină şi speranţă pentru cei aflaţi în ghearele coşmarului.

Nu trebuie uitat că şi naţiunea română a avut „schindlerii" ei, care, riscându-şi de multe ori propria viaţă, au salvat de la pieire numeroşi evrei, în special din Ardealul ocupat de Ungaria fascistă, neuitând în primul rând că şi aceştia sunt oameni şi fiii aceleiaşi ţări cu care au împărtăşit bucuriile şi necazurile vremurilor.

Din cuvântul dlui av. IULIAN SORIN

Poate că este o coincidenţă - sau poate că nu este o coincidenţă -, dar lansarea acestei cărţi-document, cum aţi numit-o, astăzi, când suntem la începutul „Anului Toleranţei", mi se pare deosebit de semnificativă.

Este adevărat că autorul cărţii ne reliefează figura de un impresionant umanism a lui Schindler şi este bine că avem posibilitatea de a vedea că decăderea speciei umane nu a fost totală. Luminozitatea personajului principal, a eroului, ţâşneşte din bezna unei lumi apocaliptice create de nazism. În această operă literară găsim autenticitatea tragediei îndurate de evrei în timpul Holocaustului şi ni se înfăţişează mizeria umană creată de pretendenţii la dominaţia mondială.

Am avut prilejul de a-l însoţi pe regretatul Şef-Rabin dr. Moses Rosen la vizionarea filmului „Lista lui Schindler" făcut după această carte. Acest om de 82 de ani, cunoscător, aş spune, exhaustiv, al Holocaustului, care a citit imens pe această temă şi a vizitat, nu o dată, Auschwitz-ul şi alte foste lagăre de exterminare, era - ca să folosesc un termen prozaic - călit. Era o stâncă greu penetrabilă şi, totuşi, imaginile terifiante din film, de un realism frust, l-au impresionat până la lacrimi. După terminarea filmului, s-a aprins lumina. Publicul a rămas pe loc. Dacă, de obicei, la finalul filmului, când rulează genericul, spectatorii se îndreaptă grăbiţi spre ieşire, de această dată, nimeni nu s-a mişcat. A fost un adevărat moment de reculegere. A durat câteva minute. Sala era plină de tineri şi atunci a remarcat Şef-Rabinul: „Iată, tineretul e avid de cunoaştere. Vrea să afle adevărul. Timp de 50 de ani, adevărul a fost ascuns şi de unii şi de alţii". Ieşiţi din sala de film a Cinematecii, am văzut o impresionantă „coadă" de viitori spectatori aşteptând să-şi cumpere biletul la film. Majoritatea erau tineri. Aceasta este speranţa noastră: ca tineretul să afle adevărul despre ceea ce a fost.

Da, este „Anul Toleranţei". Dar, pentru cei ce încearcă să nege Holocaustul şi prin aceasta să scrie prologul unui viitor holocaust, nu cred că poate exista toleranţă. Şi am convingerea că, în lumea de azi, nici nu mai este posibil un nou holocaust.

Adresez felicitări şi calde mulţumiri celor ce au realizat editarea şi lansarea acestei mărturii sub formă literară, care ne înfăţişează un om real şi nu o ficţiune. Felicitări şi mulţumiri pentru că ne-au pus în mână un document în limba română pe care să-l citim pe îndelete, în liniştea căminului nostru, să putem reveni asupra unor secvenţe de viaţă şi de moarte, ceea ce filmul nu-ţi permite, căci nu te poţi opri spre a cugeta, te gonesc din urmă alte imagini şi eşti împins în vâltoarea altor acţiuni. Dar, acasă, cu cartea în mână, poţi medita.

Şi, în final, un îndemn: „Să nu uităm ce-a fost!"...

Din cuvântul dlui FAUR AGACHI

Thomas Keneally este necunoscut la noi; din fericire, nu aceeaşi este situaţia în ţara lui de baştină, Australia. Autor al mai multor romane şi nuvele, primeşte premiul Booker - cel mai important premiu australian acordat unui scriitor -, pentru prima ediţie a cărţii, care apare sub titlul „Trenul lui Schindler". Cartea se bucură de un succes răsunător şi faima ei trece hotarele Australiei, în primul rând, evident, în ţările de limbă engleză. După ecranizarea ei, apare o nouă ediţie, purtând de data aceasta titlul filmului - „Lista lui Schindler" -, titlu sub care este publicată în scurt timp în toată lumea.

Este probabil că, dacă nu ar fi existat categoria „romanului-document", ar fi fost foarte greu de încadrat într-un gen literar această carte, care este şi nu este - în aceeaşi măsură - o atent documentată biografie, cât şi o istorie romanţată. De altfel şi autorul evită să o definească explicit, străduindu-se, în Nota de la început, să-şi justifice opţiunea stilistică - fără să încerce categorisiri.

Keneally nu îşi prezintă personajul ca pe un erou moralizator - de altfel, cel mai apropiat lucru de o frază moralizatoare este propoziţia din finalul cărţii: „a fost plâns pe toate continentele" -, dar reuşeşte să redea extraordinarul fenomen osmotic care domină cartea: pe măsură ce „lumea de afară", cea reală, este din ce în ce mai copleşită de rău şi suferinţă, „lumea lui Oskar" capătă din ce în ce mai mult din calităţile unui refugiu binecuvântat.

Un roman zguduitor pentru un film genial

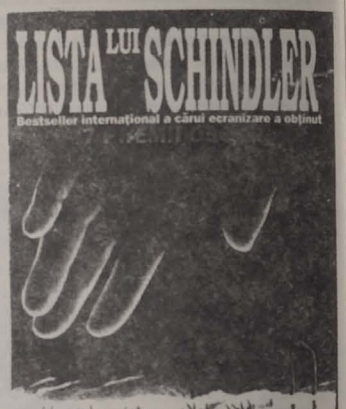

Apariţia recentă în România - sub egida prestigioasei edituri „Orizonturi" şi în remarcabila tălmăcire a domnului Faur Agachi - a cutremurătorului roman-document „Lista lui Schindler", de Thomas Keneally, roman care a stat la baza scenariului filmului cu acelaşi titlu al lui Steven Spielberg, film considerat pe drept cuvânt, de pe acum, una din capodoperele fundamentale alei celei de-a şaptea arte în acest sfârşit de secol al XX-lea, reprezintă, neîndoielnic, un eveniment nu numai literar, ci şi social-politic de evidentă anvergură.

Îmi propun să mă refer acum în special la carte, deşi filmul - nici nu se poate altfel - ne obsedează pe toţi şi îşi va pune, neîndoielnic, amprenta şi asupra însemnărilor mele. La drept vorbind, cu relaţia carte-film în „Lista lui Schindler" se întâmplă un fenomen destul de rar. De obicei, filmele sunt tributare cărţilor după care sunt realizate, neputând mai niciodată să atingă nivelul sursei literare. Există şi excepţii, dar acelea sunt atât de neobişnuite, încât rămân înscrise, de obicei, în istoria acestor complexe şi controversate raporturi. Cu filiaţia dintre opera cinematografică a lui Spielberg şi romanul-document al lui Thomas Keneally s-a petrecut un autentic miracol, pe care îl poate prilejui numai întâlnirea pe aceeaşi lungime de undă a unor spirite nu atât congenitale, cât congenere, înrudite până la conglutinaţie. E o stare în care nici cartea fără film, dar nici filmul fără carte nu mai pot fi concepute, într-atât s-a realizat între ele, în conştiinţa marelui public cititor şi cinefil, o osmoză realmente indisolubilă.

Poate mai mult cartea decât filmul - dar şi filmul într-o măsură considerabilă - răspunde elocvent întrebării sincere şi, totodată, excesiv retorice pe care o pune cunoscutul ziarist, scriitor şi cineast francez Claude Lanzmann: aveau dreptul Keneally şi Spielberg să privească Holocaustul, acest fenomen atât de dureros şi organic evreiesc, cu ochii unui german care a cochetat, în tinereţea sa petrecută în Moravia sudetă, cu o uşoară, repede reprimată, atracţie nazistă?! Ai unui german care se prezenta, în viziunea evident superficială a celor din jur - viziune însă dominantă la un moment dat -, ca un bon-viveur cam uşuratic, iubitor de haine elegante, băuturi fine şi femei frumoase, ahtiat uneori după beneficii materiale?! Fireşte, reproşul conţinut în aceste întrebări îi era dictat lui Claude Lanzmann - şi nu se putea altfel - de propria viziune asupra Holocaustului, concretizată în extraordinarul său serial documentar „Shoah", în care cumplita perioadă a genocidului hitlerist era văzută exclusiv din unghiul de vedere al evreilor, mai mult, al supraviţuitorilor înspăimântătoarei tragedii, consideraţi de Lanzmann drept singurii posesori ai adevărului, unicii îndreptăţiţi, prin imensa lor dramă personală, să fie purtătorii memoriei colective a acelor ani, unicii capabili să strige în toate cele patru puncte cardinale chemarea de tunet: „Nu uitaţi!".

Şi iată că atât cartea lui Keneally, cât şi realizarea cinematografică a lui Spielberg demonstrează cu o forţă de convingere fără egal că adevărul despre marea tragedie evreiască a secolului XX poate fi rostit cu la fel de puternică îndreptăţire şi de salvatori, nu numai de victime. Acei oameni extraordinari care - asemeni lui Schindler în bezna de infern a Poloniei ocupate, la Plaszow, lângă Cracovia, sau, mutatis mutandis, asemeni Vioricăi Agarici în negurile bântuite de miasme ale României, aflate sub stăpânirea dictaturii antonesciene - au izbutit să aducă o geană de lumină, un strop de apă binefăcătoare pentru gurile însetate ale muribunzilor, un boţ de mâncare şi un pic de nădejde într-o miraculoasă salvare pentru cei cărora orizontul le părea acoperit pentru totdeauna de un zăbranic negru, acei oameni - şi n-au fost puţini: e deajuns să te plimbi pe aleile cu copaci sădiţi întru memoria celor „drepţi ai popoarelor" de la memorialul „Yad Vashem" pentru a-ţi da seama cât de mulţi au fost - au şi ei dreptul şi datoria de a depune ca martori la bara istoriei, de a face ca omenirea să nu uite, pentru ca infernul să nu se mai repete. Ba aş spune chiar că nu o dată mărturia acestor oameni, care vorbesc nu în numele dureros al victimelor, ci în cel binecuvântat şi sfânt al salvatorilor, al celor ce şi-au pus nu o dată viaţa în pericol pentru a răpi morţii sigure măcar 1 300 de vieţi, câte a salvat Schindler, răsună mai cutremurător în conştiinţa lumii, influenţează mai emoţionant inimile oamenilor.

O întrebare pluteşte atât peste carte, cât şi peste film: în ce a constat „misterul Schindler", mai precis, care a fost mobilul fundamental care a făcut din acest playboy al războiului un salvator de evrei? Romanul-document al lui Thomas Keneally, poate mai mult decât filmul lui Steven Spielberg, schiţează un răspuns pe care îl socot edificator pentru dezlegarea „enigmei Schindler". Ce l-a împins pe Oskar Schindler spre comportarea sa, care poate fi calificată, fără teamă de exagerare, ca eroică? Unii au atribuit fapta iui Schindler milei creştineşti, în al cărei spirit a fost educat încă din familie. Alţii, mai sceptici, s-au referit exclusiv la dorinţa lui Schindler - fiinţă lucidă, care a văzut din timp care va fi deznodământul războiului: prăbuşirea regimului hitlerist - de a-şi crea o imagine de binefăcător al evreilor, de pe urma căreia să tragă foloase în perioada de după război. Părerea mea este că, din carte mai ales, se degajă un alt răspuns. În romanul-document al lui Keneally există două personaje-cheie: Amos Goeth, comandantul SS al lagărului din Plaszow, care se crede şi se vrea un supraom, aproape un semizeu, ce poate dispune după bunul său plac de vieţile evreilor internaţi în această anticameră a Auschwitz-ului, şi Oskar Schindler, care, sub aparenţa jovială de playboy, se visează şi el un Übermensch, un semizeu, dar „pe pozitiv" (de altminteri, influenţa nietzscheiană, în pofida deformării ideilor marelui filozof, trebuie spus că era omniprezentă în rândurile germanilor cu oarecare pregătire intelectuală din acea epocă), un semizeu capabil să salveze oameni osândiţi de regimul nazist, fără altă vină decât aceea de a fi evrei, de la dispariţia în neantul camerelor de gazare.

Neîndoielnic însă, dincolo de mobilurile psihologice care i-au dictat comportarea, există mărturia vie a faptei lui Schindler: cei 1 300 de evrei de pe faimoasa listă, acei faimoşi „evrei ai lui Schindler", care, după război, au ştiut din plin să-şi arate recunoştinţa faţă de binefăcătorii lor, atât faţă de Oskar Schindler, cât şi faţă de soţia sa, buna, sfânta Emilie (care mai trăieşte şi azi în Argentina, la San Vicente). Ceea ce se poate afirma cu certitudine este că Oskar Schindler, cel ce s-a vrut, poate, semizeu, n-a reuşit până la urmă să fie decât om. E mult? E puţin? Eu cred că e enorm! Iar la moartea sa, când a fost înmormântat la cimitirul catolic din Ierusalim, a fost - cum se vede, emoţionant şi zguduitor, în filmul lui Spielberg - urmat pe ultimul drum de o mulţime impresionantă de „evrei ai lui Schindler", de copii, nepoţi şi chiar strănepoţi ai lor. Şi, cum se încheie excepţionala carte a lui Keneally, „a fost plâns pe toate continentele".

VICTOR BÂRLĂDEANU

Din cuvântul doamnei LILY HAHAMI

Doamnelor şi domnilor,

Doresc să exprim felicitările mele Editurii „Orizonturi", traducătorului, domnul Faur Agachi şi Librăriei „Mihail Sadoveanu", pentru iniţiativa editării şi lansării, în colaborare, a cărţii „Lista lui Schindler" în limba română. Vă mulţumesc tuturor pentru prezenţa Dvs. la acest eveniment, prezenţă care accentuează marea importanţă a editării cărţii în limba acestei ţări, astfel încât marele public să poată citi şi să cunoască unul dintre atâtea episoade semnificative din istoria poporului evreu în perioada celui de-al doilea război mondial şi căruia maşina de exterminare a Germaniei naziste i-a pricinuit atâtea sacrificii.

Conform tradiţiei evreieşti, vorbim în noaptea de Seder de Pesah despre ieşirea din Egipt, ieşirea din robie, în libertate. Sunt profund convinsă că în acelaşi fel trebuie să vorbim şi să povestim zilnic despre Holocaust.

Doamnelor şi domnilor, singura cale de a împiedica repetarea marilor crime, precum cele ce au avut loc în Holocaust, este cunoaşterea adevărului, fie chiar foarte amar, îngrozitor, de neconceput, cel mai îngrozitor şi crud din istoria omenirii.

Oskar Schindler nu a fost un sfânt, dar a fost recunoscut şi declarat ca „Drept al

Continuare în pag. 5

Urmare din pag. 1

O dată pe an, de PURIM...

iar ofranda de talent pe altarul obştii căreia îi aparţin. În ce constă esenţa Purim-şpil-ului? În puterea de a înfrunta suferinţa cu o glumă, a râde, fiindcă râsul e unul din cele mai eficiente medicamente contra durerii, pe care terapia iudaică îl utilizează de mii de ani cu nedezminţit succes. După o sinteză a situaţiei demografice, pentru culoarea locală a Purimului, realizată de Luiza Kohn, acompaniată de formaţia vocal-instrumentală „Menora" (la pian - Gerry Podgoreanu), „Meghilat Ester", fabulă, cu morală eternă, despre perisabilitatea Hamanilor şi perenitatea lui Mordehai, e interpretată de micii „actori" de la cursurile de Talmud Tora, ghiocei şi toporaşi. Corul celor mai tineri elevi ai Alef-Bet-ului reuşeşte să transmită publicului acea stare de bună dispoziţie, de încredere în viitor prin vivacitatea, entuziasmul, plăcerea de a cânta. „Purim sameah", „Hag Purim", „Hora humântaşilor" trec de limitele cuvintelor, se sublimează în indescriptibile emoţii, sentimente, în acel fluid sufletesc înalt, care îşi păstrează mult timp tonalitatea în amintirile fiecăruia. Purim-uri de demult se redeşteaptă în debordanţa ritmurilor şi melodiilor de azi. Ne bucurăm şi pentru că, în toată această lume cu-atâtea semne de întrebare, există un punct de sprijin afirmativ: Eretz Israel. De aceea rostim, împreună cu prichindeii şi cu „cei mari" (dirijorul ambelor coruri - Izu Gott), în română şi ebraică (textul românesc - Aurel Storin, ebraic - Haim Riemer), „Mulţumesc, Israel" - „Israel toda raba". E carnaval şi şarja e la ea acasă, ne încredinţează Miriam Guttman, de la parodia cu trimiteri livreşti, la incisivitatea calamburului (Haman - Hamas). Şi nu se poate spune că-n obştea noastră nu se respectă cum se cuvine cele 613 mitzvot. Ce face un brav reprezentant al ei când află că-i soseşte în vizită unchiul din Herzlia? Îl duce la Băneasa, la „Şarpele roşu"? Nu. Îl duce la Casa Godeanu. Să se ducă vestea cum se supune el, Rudy Rosenfeld, legilor caşrutului şi ce-nseamnă restaurant ritual în România. Dar cum la evrei n-ai voie să râzi cu gura plină, amintirile despre Purim-urile de altădată, despre Calea Văcăreşti a copilăriei multora dintre spectatori, depănate muzical de actriţa completă, a cărei voce a depăşit demult graniţele ţării noastre, Leonie Waldman-Eliad, picură stropul de nostalgie necesar. Cum s-ar putea rezolva penuria de actori evrei azi, cu mijloace locale? - întreabă un actor improvizat, dar nu lipsit de resurse reale de talent şi având de partea sa tinereţea şi lipsa rutinei, corist la „Şira Vezimra", Eugen Rottner. E foarte simplu, ne dă tot el soluţia. Să folosim funcţionari ai Federaţiei. Şi nu oarecare, „persoane importante", vorba lui nenea Iancu. Parodia intră cu mult succes în scenă şi cei vizaţi, conducătorii noştri care, zi de zi, îşi asumă dificila răspundere pentru bunul mers al instituţiei sus-menţionate, gustă gluma şi aplaudă împreună cu întreaga asistenţă. Din nou, un potpuriu de cântece în idiş şi ebraică, interpretate cu dăruire şi delicateţe de Luiza Kohn şi formaţia vocal-instrumentală „Menora", readuc şi îmbină melosul tradiţional al folclorului evreiesc din Diaspora, toată încărcătura sa afectiv-intelectuală, cu ritmurile şi arabescurile melodice ale muzicii israeliene contemporane. Vorbind de tinereţea spirituală a obştii noastre, ce alt exemplu mai tonic poate fi adus în prim plan decât acela al lui Seidy Glück, doamna teatrului idiş în România, înzestrată cu acel simţ înnăscut al scenei evreieşti ce n-are voie să se piardă!? Ce face ea? Ne citeşte scrisoarea nepoatei din Israel, Şoşana Gilad, fostă Sanda Goldescu, fostă Goldstein. Dar cum? Din felul cum ştie să accentueze fiecare cuvânt, fiecare pasaj al textului, se configurează întreg eşafodajul vieţii sociale contemporane, cu săgeţi ironice precise la toate mecanismele ei burleşti. O speranţă a muzicii uşoare evreieşti (Amedeo Gott), un mod de a da cu tifla necazurilor (Miriam Guttman), o expresie concretă a „realsemitismului" avant la lettre (cunoscutul actor Silviu Stănculescu), o plimbare pe Calea Văcăreştilor de odinioară, unde Ion Pribeagu era un personaj familiar, iar Sidy Thal îşi lansa şlagărele făcând să ne tresalte şi azi inimile, cu aluzii la stări de lucruri mai apropiate de zilele noastre (Rudy Rosenfeld - Leonie Waldman-Eliad), conferă spectacolului lirism, vervă, graţie. Şi iar cascadele muzicale revărsate peste noi, cu irizări multicolore de vestimenţie, mişcare scenică (coregrafia Malou Iosif), ale corului „Şira Vezimra", ale acordeonului lui Izu Gott ne cheamă, ne conduc în acelaşi vârtej ce stă sub semnul neelectoral, dar neapărat necesar menţinerii la suprafaţă a fiecăruia: „Sus inima". Mulţumind cu zâmbete şi aplauze tuturor celor ce s-au străduit şi au reuşit această performanţă, trebuie să-i aducem pe scenă, cu binemeritate bătăi din palme, pe creatorii ei, libretiştii Aurel Felea, Aurel Storin, Fred Firea, Harry Negrin, Octavian Sava, compozitorii Henri Mălineanu, Aurel Giroveanu, L. Dorri, Ion Vasilescu, Dan Mizrahy, Laurenţiu Profeta, Edmond Deda, dar mai ales pe regizorul Harry Eliad, atotprezent în fiecare fărâmă de spectacol, asamblându-l în forma definitivă cunoscută de noi, neiniţiaţii.

Să nu-i uităm pe acompaniatoarea la pian Anca Sonea, la orga electronică Andrei Mădescu, pe tehnicienii de sunet şi jocuri de lumini (Sandu Câlţea şi Titi Constantinescu), pe membrii formaţiei „Menora", conduşi de Gerry Podgoreanu.

Dar ce-ar fi spectacolul de Purim fără humântaşi!? Aici, în fruntea coloanei de triunghiuri dulci-aromate, stau comandanţii Alexandru Godeanu şi Iacob Asael, secondaţi de „staff"-ul de maeştrii culinari ai Restaurantului ritual din Bucureşti, „locul de desfăşurare a acţiunii", cum o cer regulile dramaturgiei clasice.

Spectacolul de Purim 5755 - 1995 face iarăşi dovada raportului invers proporţional dintre cantitate (în diminuare) şi calitate (mereu cu semnul plus), a tinereţii unei obşti ce nu vrea să îmbătrânească, ignorând buletinul de identitate, a perfectei suprapuneri între deziderat şi realitate, aşa cum e exprimată ea în „Am Israel Hai", cântecul care înfrăţeşte, în acelaşi triumf al vieţii, amurgul cu zorile.

CONFLUENŢE ROMÂNO-ISRAELIENE

● COOPERARE CU ISRAELUL ÎN DOMENIUL MEDICAL

O delegaţie a Ministerului Sănătăţii a întreprins, la invitaţia dlui Ephraim Sneh, ministrul israelian al sănătăţii, o vizită în Israel, în scopul reînnoirii programului de colaborare dintre cele două ministere. Relaţiile bilaterale prevăzute se referă la domenii de vârf ale medicinei, cum ar fi oftalmologia, ortopedia, transplantul de organe, dar în special cardiologia şi chirurgia cardiovasculară. S-a convenit asupra unor schimburi de experţi şi asupra elaborării unor programe de perfecţionare, inclusiv burse de studiu, pentru personalul medical român. S-au purtat, de asemenea, convorbiri referitoare la modalităţile de cooperare în domeniul farmaceutic şi al aparaturii medicale.

Vizita a coincis cu deschiderea Congresului Asociaţiei Stomatologilor din Israel. 25% dintre stomatologii israelieni s-au format în România, fiind originari de aici sau cu studiile efectuate în această ţară. Participanţii la congres au subliniat valoarea şcolii româneşti de stomatologie şi faptul că, anul 1995 fiind anul profilaxiei bucale, s-a decis intensificarea colaborării în acest domeniu. S-a încheiat un acord între facultăţile de profil din Bucureşti şi Ierusalim.

Programul delegaţiei a inclus şi vizitarea spitalelor Tel Hashomer din Tel-Aviv şi Hadassa din Ierusalim. Foarte mulţi medici din aceste spitale cunosc limba română, provenind din familii originare din România.

Delegaţia română a avut convorbiri şi cu dl prof. Dan Michaeli, preşedintele celei mai mari case de asigurări de sănătate din Israel, luându-se în discuţie şi situaţia celor peste 28 000 de muncitori români aflaţi, temporar, la lucru în Israel.

La conferinţa de presă s-a subliniat faptul că delegaţia română a fost primită cu multă simpatie în Israel - şi pentru motivul că România a fost singura ţară est-europeană care nu a întrerupt în ultimele două decenii, în nici un domeniu, legăturile cu Israelul.

DE ADUCERE AMINTE...

● Străzi din Tel-Aviv care poartă numele unor personalităţi din România ●

Străzile, în fiecare oraş, îşi au viaţa lor. Străzile sunt amintiri despre un eveniment, despre un om. Aşa e şi cu străzile Tel-Aviv-ului. O stradă la Tel-Aviv e un contract cu eternitatea. Prin denumirea ei, va fi pomenit un nume. Acesta va rămâne pentru totdeauna. De aceea, în funcţiile avute la Primăria din Tel-Aviv, am socotit de datoria mea să lupt pentru a se acorda unor străzi nume ce marchează oameni, evenimente, din zestrea bogată a iudaismului din România. Ani de zile a durat discuţia până ce am obţinut să se aprobe de către Consiliul Comunal (Moaţă) din Tel-Aviv ca o stradă să poarte numele marelui conducător sionist şi Assir Zion **A. L. Zissu**.

„Cine este acest Zissu? Este el faimosul evreu Süss din romanul lui Lion Feuchtwanger?", a întrebat un consilier ignorant. În cele din urmă, A. L. Zissu a fost învesnicit prin denumirea căpătată de un parc din centrul Tel-Aviv-ului: **„Gan Zissu"** (**„Parcul Zissu"**).

Mai uşor a fost ca un loc central să fie cunoscut sub numele doctorului **Ernest Marton**. Acesta a trăit vreo 15 ani în Israel, a fondat aici cotidianul „Uj Kélet", era cunoscut ca fost membru al Parlamentului român, o figură centrală în anii luptei contra nimicirii şi a Holocaustului, legat de acte de salvare. Şi astfel, piaţa situată la graniţa dintre Tel-Aviv şi Ghivataim se numeşte azi **Kikar Marton**.

Mare a fost efortul de a eterniza în Tel-Aviv numele dr.-ului **Wilhelm Filderman**. Oricât am insistat asupra meritelor istorice ale lui Filderman, asupra activităţii sale politice, a luptei sale contra lui Antonescu, oricât am vorbit despre deportarea sa în Transnistria, am întâlnit urechi surde. Pentru a-i lămuri, le-am trimis, în traducerea ebraică a cărţii lui Simon Schafferman, biografia lui Filderman.

Sper că, în curând, oraşul Tel-Aviv va avea în sfârşit, după un efort de şapte ani, o stradă **Dr. Wilhelm Filderman**, precum şi o alta purtând numele marelui cântăreţ **Josef Schmidt**, un Caruso al poporului evreu, originar tot din România. Cariera şi-a în-ceput-o la Templul Central din Cernăuţi, în postul de ajutor de cantor. Când industria de filme îi descoperă talentul unic, extraordinar, evreul Josef Schmidt, din Cernăuţi, ajunge la o faimă mondială.

Dar războiul nu-l cruţă. Fuge din calea nazismului, ajungând în Elveţia, unde însă, ignorându-se legile omeniei şi refuzându-i-se până şi calitatea de refugiat evreu, e internat într-un lagăr. În condiţiile de acolo, contractează o pneumonie grea şi moare la o vârstă tânără. „Cine îl va pomeni, dacă noi nu-l vom pomeni?". Argumentul acesta a convins. Uitatul Josef Schmidt va fi pomenit şi prin numele său dat unei străzi din Tel-Aviv.

SCRISORI DIN ISRAEL

În sfârşit, vom plăti fie şi doar o parte din datoria noastră morală eroilor de pe „Struma" şi „Mefkure", peste o mie de vieţi omeneşti care au vrut să se salveze de Holocaust, dar au pierit scufundaţi de vase inamice, în valurile Mării Negre.

După lungi eforturi şi presiuni, vom avea o stradă ce va aminti numele vaselor cu martiri evrei, simboluri ale barbariei şi ale lipsei de omenie. Ei au murit în încercarea disperată de a sparge blocada britanică, ce-i oprea pe evreii care reuşiseră să străpungă „Cortina de fier" nazistă ca să ajungă în Palestina.

Vom face dreptate şi memoriei martirilor evrei, pieriţi din cauză că englezii nu le-au permis să debarce în ţara pe care Puterea Mandatară se angajase s-o transforme în Cămin Naţional Evreiesc. În loc de aceasta, ei au oferit refugiaţilor evrei fundul mării. Puterea Mandatară engleză a fost, însă, până la urmă, obligată să plece şi azi Israelul eternizează memoria martirilor săi.

Aceste nume şi altele ce se vor mai adăuga în oraşul evreiesc Tel-Aviv - Yaffo vor eterniza memoria acelor oameni din tribul evreilor din România ce au înscris pagini memorabile în cartea de istorie a poporului evreu.

ITZHAK ARTZI

Cetăţean de onoare

Profesorul catolic polonez Jan Karski, stabilit în America, a primit titlul de Cetăţean de Onoare al Statului Israel, pentru curajul şi devotamentul de care a dat dovadă în lupta împotriva Holocaustului. Cu această ocazie, el a spus: „Eu, un polonez, un american, un catolic, am devenit israelian".

În timpul războiului, Jan Karski a făcut cunoscute lumii întregi ororile Holocaustului nazist din Polonia. Din semnalările sale aflăm că un curier trimis la guvernul polonez în exil, de la Londra, care a scăpat din Polonia ocupată de naziști, a prezentat documente privind mişcarea subterană evreiască, pentru ca astfel conducătorii de state din întreaga lume să cunoască tragedia evreilor polonezi în acele vremi. Acesta s-a întâlnit cu membri ai cabinetului lui Winston Churchill, apoi a plecat la Washington, pentru a vorbi cu preşedintele Roosevelt şi cu Felix Frankfurter, judecător la Curtea Supremă.

Într-o convorbire avută, în august 1943, la Oficiul din Geneva al Congresului Mondial Evreiesc, Karski a declarat: „Le-am dat un raport complet şi atotcuprinzător... ei nu pot pretinde necunoaşterea adevăratei stări de lucruri... nimeni nu poate pretinde că lumea nu a fost încunoştinţată de tragedia populaţiei evreieşti...".

La ceremonia desfăşurată cu ocazia învestirii sale ca Cetăţean de Onoare al Statului Israel, a spus: „Am văzut totul; evreii au fost lăsaţi fără ajutor, ei nu au avut ţara lor, nici armată" şi au rezistat totuşi, căci, în afară de rezistenţa proprie (vezi Ghetoul din Varşovia), ei „nu au fost total abandonaţi; au fost şi oameni de omenie care le-au întins mâinile pentru a-i ajuta".

Anterior, Karski a primit distincţia „Drept al Popoarelor" din partea Institutului „Yad Vashem", Muzeul israelian al Holocaustului. A scris şi a conferenţiat despre Holocaust.

Recent, a fost onorat şi de guvernul Poloniei, ţara sa natală, unde numele-i fusese interzis în timpul regimului comunist.

Ev. F.

„Mă tenta să văd cum se nasc noțiunile" (2)

Matematicieni de prestigiu din România
SOLOMON MARCUS
Un precursor al lingvisticii matematice

Urmare din nr. 799

Prin 1958 pătrunde și el, odată cu cei dintâi exploratori, în ținutul lingvisticii matematice, ceea ce a presupus inițiativă și curaj.

- Pentru mine apăruse posibilitatea de a fuziona două preocupări seducătoare deopotrivă: matematica alături de studiul limbii și literaturii!

Nu așa de ușor s-a hotărât. Am asistat la frământările sale, chiar și pe mine, ca profan, m-a consultat. M-a atras noutatea. Mă mândresc că i-am spus: „Ai putea avea șansa să ajungi printre primii în vârful muntelui!" Dar, desigur, nu intervenția mea a fost decisivă!

Șansa lui a fost faptul că cei doi matematicieni români de frunte, Grigore Moisil și Miron Nicolescu, precum și lingvistul de frunte Al. Rosetti l-au susținut. Astfel România a fost prima țară din lume cu lingvistica matematică devenită obiect de studiu în facultățile de matematică. Din 1960, Solomon Marcus preda noua disciplină atât la facultatea de matematică, cât și la cea de lingvistică.

Și pentru a-și apropia mai temeinic lingvistica (în care nu avea pregătire), odată cu căsătoria celor două științe, s-a căsătorit cu o cercetătoare de la Facultatea de Lingvistică, Paula.

În 1963, a publicat volumul „Lingvistica matematică", prima monografie de acest gen din lume. Considerată (și azi) drept o lucrare fundamentală, a fost tradusă imediat în mai multe țări. I-au urmat alte lucrări, de același autor. Lingvistica matematică a cucerit lumea științifică. În 1970, Grigore Moisil scria: „Lingvistica matematică e una din disciplinele cu care ne mândrim. Dovadă? Lucrările românești traduse în străinătate, toate de același autor: Solomon Marcus!". Realizările sale au pătruns repede în circuitele științifice internaționale, dobândind statutul prestigios de lucrări de referință.

*

Solomon Marcus s-a preocupat și de limbajele artificiale: genetic, al calculatoarelor, al diverselor științe, contribuind la lămurirea raportului dintre limbile naturale (româna, franceza, engleza...) și cele artificiale. A ajuns astfel, din 1967, să cerceteze cu instrumentul matematicii limbajul poetic.

- Limbajul științific și cel poetic reprezintă două părți ale limbajului uman, sunt forme concentrate de limbaj. Expresia ajunge la cea mai mare densitate atât într-unul, cât și în celălalt. Limbajul cotidian e un compromis, ceva diluat, o redundanță (abundență de cuvinte de prisos -N.A.). Limbajul științific și cel poetic sunt singurele limbaje de creație.

În 1970, publică **Poetica matematică** (Editura Academiei Române), în care cercetează apropierile dintre limbajul științific și cel literar. Lucrare de pionierat cu privire la cercetarea poeziei cu ajutorul matematicii. Lucrarea a fost tradusă în mai multe limbi, a generat un mare număr de cercetări în diferite țări, atât în rândurile teoreticienilor literaturii, cât și în rândul matematicienilor. Iarăși este Solomon Marcus deschizător de drumuri. „Prin acest volum, S.M. fundează un nou capitol al lingvisticii matematice, poate chiar al unei noi științe" (Grigore Moisil). Sute de lucrări științifice, în întreaga lume, au reluat, reiau și dezvoltă rezultatele lui.

Ocupându-se de limbajul genetic, de limbajul diagnosticului medical, de limbile științifice, Solomon Marcus a inaugurat căi fecunde. El și elevii săi, răspândiți în lume, au folosit criteriul energiei informaționale pentru a caracteriza și compara opere literare. Energia informațională a unei opere literare este proporțională cu intensitatea, cu dramatismul, cu vibrația închisă în ea; ceea ce se poate măsura matematic!

*

Solomon Marcus e fondatorul și animatorul școlii de lingvistică și de poetică matematică în România, școală formată din zeci de cercetători tineri. „La Congresul internațional de semiotică de la Milano, contribuția școlii românești a fost cea principală". Ocupându-se de lingvistică matematică, de poetică matematică, S.M. a fost o vreme cam izolat, abordând asemenea domenii inaccesibile pentru cei mulți.

- Chiar admirația care ne era adresată venea de multe ori mai degrabă dintr-un sentiment de inaccesibilitate decât dintr-unul de reală apreciere. Ar trebui ca matematicienii să fie luați ca și poeții: lumea să se mulțumească doar cu faptul că ei există! Numai că matematicienii nu pot să placă așa ca poeții!... Momentul în care am trecut, pe la 33 de ani, dincolo de preocupările de matematică așa-zis pură mi-a impus o adevărată reciclare. După ce am contemplat lunga rază de acțiune a matematicii în domenii ca fizica, mecanica și în general în științele naturii, am dorit să văd exercitându-se această acțiune în domenii mai umane, mai apropiate de umanistică.

În 1974, a mai constituit o surpriză: a condus, la Centrul internațional de semiotică al Universității din Urbino (Italia), un seminar dedicat studierii teatrului prin metode matematice, direcție desprinsă, de asemenea, din lucrările sale de poetică matematică. „S.M. a aruncat punți între maluri niciodată până la el unite între ele" (Romulus Balaban).

Cu prilejul unui interviu, scriitorul Ion Biberi i se adresa lui Solomon Marcus:

- Lucrând la acest birou, scrieți lucrări care răsună în lungul și vastitatea lumii; o seamă de creiere ilustre de matematicieni și specialiști de mare orizont se apleacă asupra acestor lucrări și dv. le fecundați și le dați o nouă direcție, o nouă orientare. E un lucru răscolitor...

- Da, e foarte plăcut să constați că oameni de la celălalt capăt al pământului reiau problemele de care te-ai ocupat... E un fel de ștafetă care se transmite...

- O dovadă a unității de gândire...

- Și a solidarității umane...

Sunt dator să menționez, în afară de lucrările lui S. M. amintite, alte câteva titluri: **Timpul**, **Matematica frumuseții limbii**, **Paradoxul**, **Artă și știință**, **Moduri de gândire**, **Provocarea științei**, **Invenție și descoperire**... fiecare indicând o altă varietate a cercetărilor sale. Precum se vede, preocupările lui depășesc covârșitor domeniul matematicii. Dar el așa și atât se recomandă matematician! (Filozofia nu are soră mai bună ca matematica).

*

„Mult după încheierea războiului - se destăinuia Solomon Marcus - m-am considerat un supraviețuitor norocos, dar coșmarurile din anii războiului m-au urmărit mereu și mi-au dat un sentiment al gravității în fața vieții. Mi-am spus că, dacă totuși am supraviețuit, nu mai am dreptul să iau viața ușor, trebuie să dau timpului o întrebuințare optimă. Privațiunile de după război, când părinții nu mă mai puteau ajuta și trăiam din meditații la matematică, nu m-au descurajat.

Un alt moment de spaimă, pe care l-am depășit datorită doctorului Gabriel Iliescu, l-am trăit în ianuarie 1981 la spitalul „Iubirea de oameni" din București, când, în urma unei intervenții chirurgicale deosebit de delicate (ulcer duodenal perforat, cu peritonită etc.), am stat timp de trei săptămâni la reanimare, într-o stare avansată de infirmitate. Am parcurs atunci clipe, probabil, foarte asemănătoare celor din preajma morții. Frica de infirmitate...de ea nu voi scăpa, probabil, niciodată.

În ce privește raportul meu cu moartea, îmi impun starea de spirit a aceluia care are în fața sa un timp infinit. Este de fapt starea de spirit a copilului, înainte de a descoperi sentimentul morții. Din când în când, destul de des, eșuez în această încercare și atunci îmi propun un scop mai modest: să trăiesc cu starea de spirit a aceluia care nu-i programat să moară într-un viitor apropiat; cu alte cuvinte, care-și mai poate face planuri pentru un interval temporal rezonabil. **Bătrânețea începe în momentul în care preocuparea de trecut precumpănește asupra preocupării de viitor**. Acest moment trebuie să-l împingem cât mai departe. Orice act de creație este, în același timp, un act de dominare asupra morții".

Era mereu invitat la câte o universitate străină, la câte un congres internațional. I se aproba cu picătura: „Să mai plece și alții!" - i se spunea. Numai că puțini alți erau invitați. De două ori a fost invitat aici, în Israel, unde mulți din foștii săi studenți sunt cadre didactice universitare. Nu a primit aprobare.

- Nu Facultatea de Matematică aproba plecările, ci cabinetul de partid.

- Dar după răsturnarea din România, când ai plecat și pleci mereu în străinătate, de ce nu vii și în Israel?

- N-am mai fost invitat! Dar cea mai mare parte a activității mele e reflectată în studii publicate în reviste de specialitate din numeroase țări.

- Dar și invitații la mai multe universități din lumea mare, pentru a preda diferite discipline.

- Bineînțeles! Colegii mei se miră că eu am atâtea invitații! Secretul e foarte simplu: când mă invită o universitate, caut să mă fac util acolo, în așa fel încât cei care m-au invitat să-mi facă o bună propagandă și, eventual, să mă mai invite o dată. Așa se face că m-am aflat de câteva ori invitat la Universitatea din Paris, la Universitatea Laval din Québec (Canada)...Secretul în viață deci acesta e: fă în așa fel ca alții să aibă nevoie de tine!

- Spune, Solomon Marcus, matematica te-a făcut fericit?

- Singură nu m-ar fi putut face; dar nici fără ea nu aș fi putut fi fericit!

- Există matematică pură, cum cred unii?

- Cum cred necunoscătorii! Nu există matematică pură, ca scop în sine, cum nu există fericire pură!

MARIUS MIRCU

(Din volumul *„Treizeci și șase de stâlpi ai lumii"*)

■ SOLOMON MARCUS

■ SOLOMON MARCUS într-o pasionantă discuție cu Yehudi Menuhin: matematica sau muzica? Asistă Paula Diaconescu-Marcus, scriitorii Paul Anghel și Marius Mircu

Emotivitatea matematicianului

Cum trebuie să formulez? Că Solomon Marcus a avut de reprimat un fond afectiv foarte bogat sau că din același fond afectiv, nu se poate altfel, se ridică și matematicianul?

În vara 1942, îndrăgostit de modele, a scris poezii argheziene, în vreme ce adolescența îi era „puternic marcată" de Rilke. Și a tradus din Baudelaire. A scris atunci șase poezii originale, toate datate, 5 iunie, 20 iunie, 24 iunie, 3 iulie, 15 iulie, 1 august și patru traduceri, 6 iunie, 1 iulie, 2 iulie și 29 iulie. Zece date ca zece fixații. Solomon Marcus a trăit atunci, în fulgerări, nu era timp, o existență ca poet; descoperind poezia ca „aventură a limbajului", s-a aventurat și el, pasionat, absolvind, de la 5 iunie până la 1 august, școala poeziei. Poet l-am văzut și în cea mai veche și mai elocventă aducere aminte a mea ca mărturie a înzestrării minții; i-am zis capacitate emoțională. Avea cinci ani... Dar încă nu știam ce va să zică...Cum să știu, când în 1937, avea 12 ani, a scris Lumi streine. Orice, numai nu matematician... așa emotiv: „Multe, multe lumi streine, / Se tot perindau prin mine, / E mult de-atunci, aveam cinci ani, / Vifor domnea afară / Iluzii rătăceau, ruine, / Era un început de seară. / Ce zile rele, ce fiori / Dădeau fuga prin mine. / Priveam afară după ciori, / Mama privea la mine. / Apoi cu gândul am plecat / În străinătăți, departe...", spune de un vis, cu un bătrân evoluând pe un drum lung și greu. Și finalul: „Atunci am vrut ca să-l ajut / Dar s-a pierdut în zare / Căci mama, bună, m-a trezit / Să n-aibă drum prea mare". Azi știu că era, că putea fi - fiindcă a fost - emotivitatea matematicianului.

MARCEL MARCIAN

CONFERINȚĂ DE PRESĂ

La 2 martie a.c., Fundația „Artexpo" a organizat o conferință de presă în Sala Rondă a Teatrului Național, prilejuită de participarea României la două târguri internaționale de carte, primul la București, în perioada 8-11 iunie a.c., al doilea la Frankfurt, în luna octombrie a aceluiași an.

Au participat reprezentanți ai presei scrise, ai posturilor de radio și televiziune, ai editurilor și distribuitorilor de carte din toată țara, printre care și un delegat din partea Editurii Hasefer.

Momente de analiză a activității la Comunitatea Evreilor din Ploiești

În ziua de 1 martie 1995, dnii acad.prof. N. Cajal, președintele F.C.E.R. și av. Sorin Iulian, secretar general adjunct - reprezentând conducerea Federației Comunităților Evreiești din România - s-au deplasat la Comunitatea Evreilor din Ploiești, unde s-a organizat o întâlnire cu activul coordonator al comunității, precum și cu o parte reprezentativă a obștii evreiești.

Această acțiune face parte din programul propus de dl acad. prof. N. Cajal după numirea Domniei Sale în funcția de președinte al F.C.E.R., care, printre altele, a înscris cunoașterea nemijlocită a activității comunităților evreiești, a colectivelor de conducere și îndeosebi a președinților.

Raportul ing. N. Aronovici, președintele comunității, a cuprins probleme ce privesc populația evreiască din Ploiești și împrejurimi; aspecte legate de modul în care este organizată asistența; probleme legate de bunuri; activitatea pe tărâm cultural; cum este organizată viața religioasă; legături cu alte comunități evreiești din țară și din străinătate; relații cu organele locale; relații cu serviciile coordonatoare din F.C.E.R.; modul în care se gospodărește comunitatea; asigurarea fondurilor necesare pentru coordonarea activității comunitare, precum și alte aspecte. S-au mai discutat unele probleme ce se pun de către membrii comunității, precum și modul în care se implică comunitatea în ajutorarea familiilor evreiești din municipiul Ploiești.

Cu același prilej, s-au vizitat pe teren unele obiective pe care le administrează comunitatea. S-au prezentat aspecte legate de bunuri și de folosirea acestora într-un mod gospodăresc - în interesul populației evreiești - în care scop s-au prevăzut unele măsuri. S-a vizitat cimitirul evreiesc din localitate.

Într-o atmosferă de colaborare și de informare reciprocă, dl acad. prof. N. Cajal și dl av. Sorin Iulian au purtat convorbiri cu un grup de intelectuali evrei din Ploiești, cărora le-au răspuns la unele întrebări.

Conducerea F.C.E.R. a apreciat activitatea depusă de colectivul de conducere al Comunității Evreilor din Ploiești.

F.C.E.R. va continua în același mod acțiunea de cunoaștere a comunităților din țară și de apreciere a activității depuse de conducerile acestora.

Ing. N. ARONOVICI

Colțul asistatului

Nevăzătorii în activitate

Continuă săptămânal întâlnirile nevăzătorilor la Restaurantul Ritual din strada Popa Soare.

Astfel, joi 19 ianuarie, în pofida timpului nefavorabil și a greutății cu care s-a efectuat transportul asistaților de la domiciliul lor la club și înapoi acasă, întâlnirea programată a avut loc. Frigul care s-a resimțit și în sală a făcut necesară servirea unui ceai cald. Cu toate acestea, desfășurarea programului nu a fost împiedicată. Atmosfera s-a încălzit prin prezența la pian a dnei Charlotte Iancu, care a interpretat piese de Mozart și Chopin, prin prezența plină de entuziasm a tinerilor din formația „Menora" și lecturarea unor poeme originale ale dlui Lucian Măgureanu. Ca de obicei, masa servită a fost foarte apreciată de asistați.

Joi 26 ianuarie, s-au întâlnit, la reuniunea săptămânală, persoanele cu deficiențe de vedere. Cu multă atenție s-a ascultat conferința prof. Marc Clarian despre hasidism, ceea ce a dovedit interesul pentru cele expuse, punându-se întrebări și solicitându-se explicații suplimentare. Tineri din formația „Menora" au susținut un program muzical, prezentat și acompaniat la pian de dl Izu Gott. A fost prezentă și dna Mara Coen, din partea „Joint"-ului, care s-a întreținut cu asistații.

La 2 februarie, în cadrul unei alte acțiuni, programul a inclus un minirecital la pian al talentatei doamne Charlotte Iancu, care a interpretat două piese de Chopin - o nocturnă și o sonată. Nelipsit de la aceste reuniuni, prof. Marc Clarian a conferențiat despre calendar și implicațiile lui în viața poporului evreu. În continuare, din nou un grup al formației „Menora", acompaniat la pian de dl Izu Gott, a interpretat muzică idiș și israeliană.

De remarcat aportul la buna reușită a acestor întâlniri al interpreților amintiți, care răspund solicitărilor Secției Asistență pentru o plăcută desfășurare a programelor.

Un rol deosebit în desfășurarea acestei forme de asistență îl are neobositul prof. Marc Clarian, care reușește de fiecare dată, prin expunerile sale atrăgătoare, prin atacarea unor tematici care trezesc interesul auditoriului și, de ce nu?, prin vocea sa caldă, să antreneze sala la o participare activă, menită să dea bună dispoziție. De altfel, prof. Marc Clarian, din inițiativă proprie, ține conferințe și pentru bătrânii din căminele noastre, cu subiecte care interesează ascultătorii.

Dna Mara Coen, reprezentanta „Joint"-ului, este prezentă la aceste reuniuni ori de câte ori se află în București.

De asemenea, la 9 februarie, adunarea a fost onorată de prezența dnei Merri Ukraincik, din conducerea „Joint"-ului de la New York și a dnei Davida Chazan, de la „Joint"-Ierusalim, care și-au exprimat admirația pentru reușita acestor acțiuni.

FRANCA OPRESCU

„LISTA LUI SCHINDLER" ÎN LIMBA ROMÂNĂ

Urmare din pag. 4

popoarelor" de către Institutul „Yad Vashem", forul prestigios al memoriei Holocaustului și al recunoașterii eroismului celor care, aflând adevărul și cunoscând grozăvia mașinii naziste de exterminare, au activat contra ei, riscându-și viața, pentru a salva un mare număr de evrei, potențiale victime ale terorii hitleriste.

Sunt convins că poporul român, care este un popor de civilizație și cultură, va considera „Lista lui Schindler" drept o carte care evocă sincer și obiectiv un episod dintr-un foarte important capitol de istorie, pe care, timp de zeci de ani, publicul nu l-a cunoscut.

Din cuvântul doamnei ADINA DARIAN

Romanul lui Thomas Keneally este, în mod indiscutabil, o capodoperă a genului. Publicat într-o primă ediție, sub titlul „Arca lui Schindler", el va rămâne în conștiința publicului sub numele atribuit de Spielberg filmului său, distins cu șapte premii OSCAR: „Lista lui Schindler", titlu sub care apare și această primă versiune românească, lansată astăzi de Editura „Orizonturi".

Romanul se bazează numai pe fapte și personaje reale. Timp de doi ani - din 1980, când, printr-o pură întâmplare, află povestea uluitoare a lui Oskar Schindler și până la apariția romanului, în 1982 - Thomas Keneally lucrează neobosit la această carte, captivat de subiect, strângând documente, informații, luând interviuri supraviețuitorilor, deplasându-se la Cracovia, Plaszow, Blinnitz, Auschwitz-Birkenau.

Thomas Keneally reușește performanța de a separa realitatea de mituri, dăruindu-ne un personaj care prin însăși forța autenticității, prin fațetele lui contradictorii - de om supus greșelii și păcatului, dar generos până la sacrificiu - devine, în final, pentru noi toți, un mit.

DIN VIAȚA ȘI ACTIVITATEA F.C.E.R.

Bar-Mitzva la Templul Coral

MOTIVE DE OPTIMISM

Cine a asistat, duminică 5 martie a.c., la solemnitatea de Bar-Mitzva de la Templul Coral din București a tânărului **Sorin (Aba ben Avraham) Jukovski** s-a putut convinge cât de eronată e părerea unora că obștea evreiască din România și-ar trăi ultimii ani ai existenței sale.

Într-un templu plin de tineri și vârstnici, am participat nu doar la un recital de cunoștințe iudaice probate de acest nou membru al comunității, prin trecerea examenului de majorat religios, dar și la o manifestare de solidaritate și de implicare a tuturor celor de față în viața obștii noastre.

A fost și o expresie a prețuirii de care s-a bucurat bunicul acestui Bar-Mitzva, regretatul prim-cantor Aizic Jukovski,z.l., care a oficiat timp de zeci de ani în acest sfânt lăcaș și care ar fi dorit atât de mult să trăiască momentul festiv, dar care, din păcate, a decedat recent.

Tânărul Bar-Mitzva a rostit corect rugăciunile și a prezentat un emoționant cuvânt ocazional, în care a dat expresie sentimentelor de care e stăpânit, ca și angajamentului lui de fidelitate față de comunitate și față de Tora noastră sfântă. Vom cita doar scurte pasaje din cuvântul său.

„Astăzi și eu, asemenea reprezentanților tuturor generațiilor de bărbați evrei care m-au precedat la acest amvon, mă integrez în mod conștient în prestigioasa familie a poporului care poartă, cu demnitate, nobilul nume de «Popor al Cărții». Angajarea mea implică toate compartimentele ființei mele spirituale, cea intelectuală și cea afectivă, subordonându-mă înaltelor comandamente morale ale religiei mozaice, ale religiei care a asigurat, în ciuda vitregiilor multimilenarei noastre istorii, coeziunea, unitatea și uimitoarea supraviețuire a poporului meu".

După ce a mulțumit conducerii Federației și Comunității, precum și profesorului său, ing. Șeichter, care l-a ajutat să-și însușească cele necesare susținerii examenului de azi, a încheiat cu angajamentul solemn pe care îl transcriem textual:

„În acest sfânt lăcaș și în acest unic moment al existenței mele, mă angajez în fața Dvs. să fiu un vrednic fiu al poporului nostru Israel, să mă străduiesc să cultiv valorile Binelui, Frumosului și Adevărului, să lupt împotriva nedreptăților, a urii și a violenței. Astfel voi putea acționa în spiritul elevat al învățăturii iudaice, voi deveni un continuator demn al tuturor înaintașilor mei, voi putea contribui la apropierea de idealul sfânt al evreilor - domnia Binelui și a Păcii pe pământ -, ceea ce se exprimă atât de simplu prin tradiționala urare ȘALOM și, înainte de toate, ȘALOM AL ISRAEL!".

Impresionantă a fost și contribuția atât de entuziastă a corului Talmud Tora care, prin minunate cântece ebraice ocazionale, a dat expresie felicitărilor și urărilor adresate colegului lor Bar-Mitzva.

Bucuroși de a fi simțit această infuzie de tinerețe pe care numerosul grup de coriști, cursanți de Talmud Tora, ne-au transmis-o, am cântat și noi cu ei „Am Israel Hai!" („Poporul evreu trăiește!"), expresie a optimismului nedezmințit al poporului evreu.

Lui Sorin, părinților, familiei și întregii comunități, cele mai calde felicitări și urări de bine.

Red.

Comemorarea tragediei „STRUMA"

Joi, 9 martie a.c. (7 Adar 5755), a avut loc la Templul Coral din București o adunare comemorativă cu triplă semnificație pentru obștea noastră.

Dacă primele două, ziua nașterii și a morții lui Moșe Rabeinu și evocarea liderilor comunitari, sunt intrate în datina generală evreiască, ziua de 7 Adar fiind un prilej de rememorare a tuturor celor dispăruți ce și-au închinat viața binelui obștii lor, de la Moșe Rabeinu până în zilele noastre, aceeași zi a devenit un prilej de reculegere în plus pentru evreii din România, prin amintirea tragediei petrecute în urmă cu 53 de ani. Este vorba de scufundarea vasului „Struma", care ducea 770 de evrei din România în drum spre Eretz Israel, spre Țara Făgăduinței, încercând să scape de prigoana dezlănțuită de regimul antonescian. Precum odinioară apele Nilului, apele Mediteranei s-au dovedit mai miloase decât oamenii cuprinși de epidemia urii și a violenței. Deși vasul „Struma" era departe de a corespunde normelor acceptabile de siguranță a navigației, curajul disperării a fost mai puternic decât renunțarea. Așadar, vasul a reușit să ajungă și să acosteze în apele Bosforului. Guvernul englez, însă, a refuzat - în pofida apelurilor dramatice lansate în văzul și auzul întregii lumi „civilizate" - să acorde viza de intrare în Țara Sfântă (aflată atunci sub mandat britanic). Guvernul turc a refuzat debarcarea la Istanbul a pasagerilor. Concomitent, Antonescu declara că, în cazul întoarcerii, evreii aflați pe vas vor fi deportați în Transnistria. La 24 februarie 1942 (7 Adar 5702), vasul „Struma" a fost torpilat, 769 de evrei din România s-au înecat în mare, incluzându-se astfel celor șase milioane de surori și frați ai noștri uciși în Holocaust. Nu a existat decât un singur supraviețuitor al acestei tragedii, stins din viață în urmă cu puțin timp.

La momentul comemorativ marcat de obștea bucureșteană au participat conducători ai F.C.E.R. și C.E.B., în frunte cu dl acad. Nicolae Cajal, președintele Federației. Au fost de față, solidari cu durerea noastră, Excelența Sa dl Avshalom Megiddon, ambasadorul Statului Israel la București, dna Mara Coen, reprezentant al Organizației „Joint", dna Tova Bin Nun, directorul general al Agenției Sohnut din România.

Dl prim-cantor Willy Harnik a oficiat un serviciu divin de pomenire a celor uciși Al Kiduș Hașem. Corul Templului Coral (dirijor Roger Avramescu) a intonat cântece sinagogale adecvate comemorării.

Dl haham Eliezer Glantz a făcut o succintă trecere în revistă a principalelor simboluri ale zilei de 7 Adar, încărcate de tragismul de care e străbătută istoria poporului evreu, dar și de speranța care nu ne-a părăsit vreodată, din momentul venirii pe lume - sub amenințarea morții - a lui Moșe Rabeinu, al încredințării lui apelor Nilului în coșulețul găsit apoi de fiica lui Farao, într-un gest matern cuprinzând aceeași disperare și același curaj născute din dreptul de a trăi al fiecărei ființe umane, până în timpul nu prea îndepărtat al scufundării vasului „Struma", datorată aceloraşi cauze, indiferent de denumirea lor.

Suntem datori să amintim trecutul pentru ca asemenea orori să nu se mai repete, a concluzionat vorbitorul, aducând mulțumiri lui Dumnezeu pentru faptul că azi există Statul Israel, unde orice evreu își poate găsi refugiu.

Ceremonia s-a încheiat printr-un pelerinaj la monumentul ridicat în memoria martirilor evrei uciși pe vasul „Struma", de la Cimitirul Evreiesc din Șos. Giurgiului, la care au luat parte conducători ai Federației, membri ai obștii bucureștene. Prim-cantorul Willy Harnik și hahamul Eliezer Glantz au rostit o rugăciune pentru odihna sufletelor celor dispăruți. Fie-le amintirea binecuvântată!

Interviu cu acad. NICOLAE CAJAL

Urmare din pag. 1

comemorării unui an de la decesul Şef-Rabinului dr. Moses Rosen.

- Interesantele proiecte despre care ne-aţi vorbit presupun şi o contribuţie pe măsură a celor ce lucrează în cadrul Federaţiei şi al comunităţilor din ţară...

- Desigur, şi pot să vă spun că am o părere foarte bună despre cei mai mulţi dintre colegii care ocupă diferite posturi în aparatul Federaţiei şi al comunităţilor. Eu lucrez în cadrul Federaţiei din 1977, ocupându-mă în special de sectorul asistenţei medicale, dar, ca membru în Comitetul de conducere al instituţiei, am avut prilejul să constat valoarea muncii depuse în majoritatea compartimentelor.

Ar fi de reţinut că - dată fiind vârsta înaintată a peste 60% din populaţia evreiască din România - şi personalul care încadrează unităţile noastre reflectă, din păcate, această situaţie. Cei mai mulţi sunt pensionari, dar experienţa îndelungată, dragostea faţă de comunitate şi responsabilitatea faţă de sarcinile încredinţate fac să putem obţine rezultate bune şi pe care le dorim şi le sperăm şi mai bune.

- Probabil că această stare de lucruri va elimina şi inerentele disensiuni care se mai întâlnesc în unele colective...

- În general, da, dar n-aş putea spune că la noi nu se ivesc uneori şi astfel de stări negative. Puţine, ce-i drept, dar se mai întâmplă ca unele anonime să fie difuzate spre a învenina atmosfera. Lipsa curajului civic de a vorbi deschis despre unele eventuale neajunsuri, orgoliul, spiritul revanşard al unora sau pur şi simplu „virusul intrigii" îi împing pe unii la astfel de gesturi. Bineînţeles că nu dăm atenţie unor asemenea „informaţii binevoitoare" - aşa cum e normal. Dar fenomenul ca atare există şi noi credem că îl vom putea eradica.

- Ce ne puteţi relata în legătură cu elaborarea Statutului Federaţiei Comunităţilor Evreieşti din România?

- A fost alcătuită o comisie pe care o prezidez şi din care fac parte domnii: av. Iulian Sorin, secretar general adjunct, ec. David Bănescu, preşedintele Secţiei Asistenţă, Radu F. Alexandru, membru în Comitetul de conducere al F.C.E.R., av. Martin Schotek. av. Max Fonea, dr. Hary Kuller, arh. David Ludovic.

Activitatea acestei comisii a început în luna octombrie 1994 şi putem spune că a ajuns la punctul final al redactării noului statut, urmând ca acesta să fie examinat în aceste zile de Consiliul de conducere împreună cu comisia de redactare, după care va fi difuzat la comunităţi, pentru ca acestea să-şi facă observaţiile.

Ulterior, comisia de redactare mai sus amintită va tria observaţiile venite de la comunităţi şi îşi va prezenta punctul de vedere în faţa Adunării generale a F.C.E.R., în care se vor expune lucrările ce urmează a fi întreprinse pentru organizarea şi desfăşurarea alegerilor în comunităţi, care vor fi urmate de Congresul F.C.E.R., în sarcina căruia cad adoptarea noului statut şi alegerea organelor de conducere ale F.C.E.R.

- Cam cât timp apreciaţi că va dura acest proces complex?

- După opinia mea, vor fi necesare trei-patru luni.

- Cum vor fi cunoscute toate aceste măsuri?

- Promit a aduce cu regularitate în revistă, pentru fraţii şi surorile noastre, date clare cu privire la activităţile desfăşurate în F.C.E.R., în comunităţi, în căminele noastre de bătrâni, la Centrul de Istorie, la Editura „Hasefer", în comisia de studii interdisciplinare în domeniul iudaismului etc. etc.

Mi se pare o datorie.

Gândirea profeţilor

Urmare din pag. 1

şi deci expresivitatea cuvântărilor pe care le ţineau nu era estetică, ci etic-religioasă; discursurile lor nu erau menite să placă ascultătorilor, ci să-i cheme la lupta pentru îndeplinirea poruncilor divine. Profeţii erau înainte de toate criticii epocii lor şi abia după aceea prorocii unor nenorociri care vor veni dacă poporul nu va înceta să se abată de la calea cea dreaptă. Ei comunicau mai mult atitudini decât preziceri.

În cartea sa „Profeţii biblici vorbind filosofiei", regretatul profesor Ion Banu urmăreşte formarea ideilor filozofice în textele profeţilor care au trăit între 780 şi 450, ajungând şi el la concluzia că „în textele profeţilor ne este dat un ansamblu de idei filosofice, care, în ciuda unei anumite unităţi subjacente, ni se înfăţişează cu desăvârşire nesistematic (neconceput ca sistem) şi unde filosoficul aflat doar în chip implicat sau dat în formă doar practică, trebuie extras de noi, sondând subtextele. În timp ce la Platon sistemul a constituit un produs logic **reunit** spiritului religios al timpului, în cazul profeţilor tema spiritului universal este rezultatul actului de extragere filosofică săvârşită de noi dintr-o cugetare religioasă, care înainte de toate este **dorită** ca atare" (p.156).

Principalul merit al cărţii constă în diferenţierea profeţilor după ideile filozofice la a căror formare participă discursurile lor. Deosebit de interesantă este aprecierea profetului Maleahi, pe care îl consideră nu numai ultimul dintre profeţi, dar şi „primul din seria unui nou tip de cărturari iudaici, printre care vor străluci peste veacuri nume ca acela al lui Hillel ori Iohanan ben Zaccai" (p.148). În scrierea lui Maleahi se întrezăreşte pentru prima oară ideea că, în iudaism, credinţa nu e oarbă, ci se sprijină pe argumentele raţiunii.

Încă Oşea presupunea implicit o legătură între credinţă şi cunoaştere când spunea: „Dumnezeule, noi te cunoaştem" (8,2). Profeţii n-au cerut credincioşilor contopirea mistică cu Dumnezeu, ci înţelegerea raţională a poruncilor Lui.

Cartea lui Ion Banu este o contribuţie remarcabilă la protoistoria unor mari idei filozofice şi morale ale veacurilor următoare.

DECESE

În ziua de 14 februarie a.c., s-a stins din viaţă SAMI ŞVARŢ - oficiant la Sinagoga din Piatra-Neamţ. Om de o deosebită cinste şi corectitudine, cu credinţă în Dumnezeu, a fost un exemplu pentru noi toţi. A fost stimat şi respectat de întreaga obşte pentru calităţile sale de OM. Sfaturile sale, urările făcute parcă îşi găseau credibilitate în faţa stăpânului ceresc, ceea ce a făcut din persoana sa un adevărat ţadic. Amintirea lui va rămâne veşnică pentru noi. Zihrono livraha!

La 4 Nisan, se împlinesc 9 ani de când ne-a părăsit iubita noastră soţie, mamă şi bunică - ILIE SALI, din Tg.-Neamţ.

La 9 martie 1995, s-au împlinit nouă ani de la decesul avocatului H. RABINSOHN, din Bacău, anunţă cu durere Paula şi Carol Litman.

La 24 martie 1995, se împlineşte un an de la decesul iubitului nostru RUBIN ALĂMARIU. Nu-l vom uita niciodată! Soţia şi copiii, nora şi celelalte rude.

Cu aceeaşi nemărginită durere, reamintesc împlinirea a şase ani de la decesul soţului meu, inginer IZRAEL TABACINIC, om de o rară nobleţe şi bunătate sufletească. Fie-i memoria binecuvântată! Soţia.

Se împlinesc trei ani de adâncă mâhnire de la dispariţia tatălui meu şi a bunului tataia, BERGEL ALEXANDRU. Amintirea lui este vie în sufletele noastre. Aurora, Dany.

S-a stins din viaţă fulgerător iubitul nostru prof. dr. ing. MIHAIL ADRIAN (PICIU). îl plâng îndureraţi soţia, fiul, nora şi nepoţii, verii, colegii şi prietenii.

CONEXIUNI

Mass media în dialogul interetnic

În oraşul Tg.-Mureş desfăşoară o activitate ce se reverberează pe teritoriul întregii Transilvanii, cu ecouri şi dincoace de Carpaţi, Liga Pro Europa, organizaţie nonguvernamentală ce-şi propune să aducă, prin soluţii colocviale, contribuţii proprii la stimularea curentelor de opinie favorabile instituirii convieţuirii cordiale între etnii, în spiritul democraţiei autentice şi al statului de drept.

Printre iniţiativele sale se numără şi derularea unui ciclu de şase seminarii, pe parcursul primului semestru al acestui an, sub semnul ideii de corcordie între poporul român şi minorităţile naţionale, acţiune ce beneficiază de sprijinul financiar al organizaţiei National Endowment for Democracy (NED) din S.U.A. Al doilea seminar din acest ciclu a fost dedicat temei **Minorităţile naţionale şi mass media**, prilejuind o fructuoasă întâlnire, la Cluj-Napoca, în zilele de 24 şi 25 februarie 1995, a reprezentanţilor unor publicaţii ce apar în limba română şi în limbi ale minorităţilor din România, precum şi ai Televiziunii Române.

În acest cadru, au fost abordate subiecte şi s-au avansat păreri cu privire la: etica profesională a ziaristului şi obiectivitatea informaţiei, reflectarea problemelor minorităţilor naţionale în mass media din România, comunicarea dintre publicaţiile româneşti şi ale minorităţilor naţionale, circulaţia informaţiilor dinspre minorităţi spre opinia publică românească.

În intervenţia sa, reprezentantul „Revistei Cultului Mozaic" a făcut cunoscute preocupările Federaţiei şi ale revistei pentru formarea unei cunoaşteri şi opinii adecvate despre viaţa şi tradiţiile evreimii din România, despre aportul acesteia la dezvoltarea pe toate planurile a patriei comune, România, la salvgardarea intereselor naţionale ale ţării în mari momente istorice, la afirmarea actuală a democraţiei şi dialogului interetnic în România. Participanţii la seminar au apreciat şi - putem spune - adoptat ca bază de lucru în viitor conceptul sugestiv intitulat **realsemitism**, avansat de acad. prof. dr. Nicolae Cajal, preşedintele F.C.E.R., încă în nr.787 (1 septembrie 1994) al revistei noastre. Acest concept a fost socotit ca o ingenioasă şi bine argumentată formulă care, promovând ceea ce este pozitiv în relaţiile interetnice, oferă posibilitatea de a face cunoscute întregii populaţii, „printr-o permanentă alimentare cu informaţie corectă", „contribuţiile evreilor la ştiinţa, cultura, la progresul umanităţii, de multe ori recunoscute de societate drept foarte preţioase şi confirmând cunoscuta sintagmă « Popor al Cărţii» prin care sunt identificaţi evreii". Este cea mai bună cale de a se răspunde demn, prin **realsemitism**, oricăror insinuări, atacuri, calomnii, ce poartă pecetea, atât de pătată în decursul istoriei, a antisemitismului.

Cei care au luat cuvântul după această intervenţie au subliniat că o asemenea poziţie evidenţiază necesitatea ca presa scrisă şi audiovizuală să dea o mai mare atenţie influenţării societăţii civile, vieţii cotidiene, schimbului de valori între etnii, zonei în care se manifestă comportamentele sociale şi relaţiile interpersonale. Aceasta - deoarece relaţiile de pe acest tărâm - tărâmul realei convieţuiri armonioase - sunt altele decât cele, conjuncturale şi subiective, ale polemicii între partide.

Cu asemenea concluzii, seminarul de la Cluj-Napoca s-a dovedit util pentru lărgirea câmpului unor autentice contribuţii pozitive la dialogul interetnic din partea mijloacelor de comunicare în masă.

„Vaccinul" bunei cunoaşteri

În „Jurnalul naţional" din 23 februarie a.c., este publicată o „scrisoare deschisă către întreaga mass media din România", de fapt, un apel adresat tuturor ziariştilor de a contribui la promovarea valorilor care unesc etniile şi populaţia majoritară, valori „comune umanismului şi păcii", la denunţarea urii generate de „necunoaşterea celuilalt", apel cu atât mai semnificativ cu cât anul 1995 este Anul Mondial al Toleranţei.

Dezideratele formulate în textul mai sus menţionat au fost şi sunt în continuare tot atâtea coordonate principale de orientare a revistei noastre, accentuate din numărul 782-783/1994, cu prilejul alegerii în fruntea conducerii Federaţiei Comunităţilor Evreieşti din România a dlui acad. prof. dr. Nicolae Cajal. Revista noastră insistă asupra aspectelor esenţiale din istoria secular-comună cu poporul român (dat fiind că populaţia evreiască din România numără peste şase veacuri de existenţă pe aceste meleaguri). Exemplificăm aceasta prin câteva titluri de rubrici şi articole publicate în revista noastră: „Menuhin - mesager al ideilor lui Enescu", „Un artist evreu duce în lume faima artei dirijorale româneşti", „Contribuţia evreilor din România la lupta pentru suveranitatea şi întregirea Patriei", opiniile lui Tudor Arghezi pe aceeaşi temă, exprimate încă în 1913, în „Evreii şi războiul" (reprodus în revista noastră), „Legături seculare între poporul român şi Ţara Sfântă", „Din tradiţiile înaintate ale medicinei româneşti (In memoriam - Frederic Grosz)", „O contribuţie românească în avangarda europeană (Marcel Iancu)", „Ricky Stein şi melosul popular românesc", „Un reprezentant de seamă al neurologiei româneşti - Oscar Sager" şi multe altele.

De altfel, în articolul-program „Realsemitism", scris de dl acad. Nicolae Cajal, în calitate de preşedinte al F.C.E.R., articol apărut în nr.787/1994, sunt expuse nu numai cauzele xenofobiei, antisemitismului (incultura, necunoaşterea, dezinformarea), ci şi „mijloacele terapeutice" de combatere a acestor „stări patologice": prezentarea „autenticului evreiesc", evidenţierea „contribuţiei evreilor la ştiinţă, cultură şi viaţa socială", exprimarea exactă, provenind din dislocarea termenului de antisemitism de existenţa manifestărilor antisemite.

Ne bucură, aşadar, faptul că strădania bunei informări promovată de revista noastră răspunde cerinţei formulate în „scrisoarea deschisă" mai sus citată.

TEREZA MOZES: *„Prin arta populară românească am reuşit să mă regăsesc"*

La 24 februarie a.c., a avut loc, la Muzeul Naţional de Istorie a României, adunarea festivă a Fundaţiei Athenaeum, organizată în scopul decernării premiului Athenaeum, ce se acordă o dată la cinci ani, cât şi a premiilor pe anul 1994.

Printre laureaţi am remarcat prezenţa dnei Tereza Mozes, despre care prof. Ioan Opriş a spus: „Doamna Tereza Mozes se evidenţiază prin pasiunea ştiinţifică din cărţile scrise de Domnia Sa, consacrate tradiţiilor din Ţara Crişurilor. Tezaurul de artă populară pe care l-a adunat la secţia de etnografie a Ţării Crişurilor a Muzeului din Oradea, prim punct de contact al vizitatorului străin care vine din Occident în România, reprezintă o excepţională punere în lumină de către etnologul şi muzeologul Tereza Mozes a valorilor artei şi culturii româneşti".

După ce fiecare dintre premianţii Fundaţiei a rostit un cuvânt de mulţumire, am solicitat opinia dnei Tereza Mozes, supraviţuitoare a lagărului morţii de la Auschwitz, autoare a cărţii, în maghiară, „Decalogul însângerat", aflată sub tipar în română la Editura „Ara", privind opţiunea Domniei Sale pentru arta populară românească. Interlocutoarea ne-a răspuns: *„După ce mi-am pierdut în Holocaust nu numai părinţii, ci şi încrederea în oameni, fratele rămas în viaţă şi viitorul meu soţ m-au ajutat să-mi recapăt întrucât va echilibrul. Soţul meu m-a îndemnat să optez pentru ceea ce simt că am vocaţie. Aşa am terminat cursurile de istorie a artei şi etnografie ale Universităţii «Babeş-Bolyai» din Cluj-Napoca. Prin arta populară românească, am reuşit să mă regăsesc".*

Reporter

MERIDIANE ● העולם ומלואו ● MERIDIANE

Şapte goblenuri şi povestea de PURIM

● Goblen reprezentând încoronarea Esterei

Una dintre gloriile „Meghilei" este şi aceea că a îmbogăţit şi îmbogăţeşte fantezia artiştilor, constituind o sursă de inspiraţie pentru mulţi truditori ai verbului şi ai penelului. Dacă l-am aminti numai pe marele Rembrandt, al cărui tablou „Ester şi Ahaşveroş" se află la Ermitajul din St. Petersburg, sau pe Racine, cu celebra piesă „Ester", care încă se mai prezintă ocazional de către „Comédia Franceză", poate că ar fi suficient.

Iată însă că un alt domeniu al artei, industria goblenurilor, înscrie povestea Esterei şi a poporului evreu pe tapiserii având la bază un număr de schiţe realizate de Jean François de Troy (1697-1752), încă din 1738, perioadă când se afla la conducerea Academiei Franceze. Creator al unui însemnat număr de compoziţii, portrete, acuarele, decoraţii pentru palate, impresionat de povestea vieţii pline de peripeţii a reginei Ester, devenită soţia regelui Ahaşveroş, pictorul francez a realizat şapte schiţe cu acest subiect de Purim, care au stat la baza tapiseriilor găzduite în castelul Windsor. Lucrate la Fabrica Regală Franceză, la Gobelins, în anul 1780, cele şapte tapiserii după picturile lui Jean François de Troy reprezintă etape ale acestui episod istoric: „Leşinul Esterei", „Încoronarea Esterei", „Banchetul", „Triumful lui Mordehai faţă de Haman", „Toaleta Esterei", „Dispreţul lui Mordehai faţă de Haman" şi „Condamnarea lui Haman".

O copie a „Banchetului" se află în Iran - împreună cu alte două dintre tapiserii - prin bunăvoinţa reginei Marii Britanii.

„Leşinul Esterei" a fost prezentată în Franţa la Salonul din 1737. Această pictură se află în prezent la „Musée de Beaune", împreună cu „Încoronarea Esterei", „Banchetul" şi „Triumful lui Mordehai faţă de Haman". „Toaleta Esterei" se află la Louvre.

Grădiniţă de copii construită cu sprijin austriac

Cu câtva timp în urmă, guvernul federal austriac a hotărât să contribuie la recuperarea unei părţi a pierderilor materiale suferite de Statul Israel după actele agresive săvârşite de Irak.

La propunerea ÖIG (Österreichisch-Israelische Freundschaftsgesellschaft), reprezentată de dr. Ilan Knapp, a fost avansat proiectul construirii unei grădiniţe de copii la Ramat-Gan, unde atacurile irakiene cu rachete au provocat importante pagube. Proiectul a fost examinat şi aprobat de guvernul austriac, apoi a fost semnat contractul, efectuându-se lucrările preliminare (planul construcţiei, conceptul de amenajare, conceptul pedagogic). Construcţia a demarat imediat după aceea. Un sprijin deosebit a fost primit din partea Ambasadei Austriei în Israel.

După numai un an, grădiniţa de copii austriaco-israeliană a putut să-şi înceapă activitatea normală. Aici sunt două grupe de câte 24 de copii, în vârstă de la 3 la 6 ani. De fiecare grupă se îngrijeşte câte o educatoare şi o ajutoare. O altă angajată, care vorbeşte perfect germana, stă la dispoziţie ambelor grupe ca interpretă şi traducătoare.

Deschiderea festivă a avut loc sub auspiciile ambasadorului austriac, dr. Kurt Hengl, ale primarului oraşului Ramat-Gan, Zwi Bar şi ale preşedintelui ÖIG, dr. Walter Schwimmer. Prin fixarea mezuzei, de către rabinul oraşului, s-a asigurat grădiniţei binecuvântarea şi protecţia lui Dumnezeu.

Numeroase daruri trimise din partea ministrului federal al educaţiei, dr. Rudolf Schalten şi a altor foruri culturale şi economice austriece s-au constituit într-un valoros patrimoniu didactic, cu perspectiva îmbogăţirii acestuia prin continuarea relaţiilor cu donatorii. Însăşi denumirea dată grădiniţei, „Nachlieli" („Codobatură"), subliniază această intenţie, întrucât pasărea respectivă „face naveta" între Israel şi Austria, în funcţie de anotimp.

(După „Die Gemeinde")

EVREII DIN INDIA

Plecarea evreilor din India spre Israel a avut loc între anii 1950 şi 1960. Specificitatea acestei plecări ţine de absenţa antisemitismului în India şi de relativa lor bunăstare financiară. Astăzi trăiesc în Israel circa 60 000 de cetăţeni de origine indiană. Ei se împart în trei grupuri: „Bnei Israel", cel mai numeros, care s-a instalat în zonele urbane şi lucrează în industriile militare, căile ferate şi giuvaergerie; „Cochin", compus din foşti comercianţi, care s-au integrat în implantaţiile agricole; „Babilonian", cel mai scăzut ca număr (4 000 în Israel), constituit la venirea în India, în secolul al XIX-lea, din evreii care au fugit de pogromurile din Irak.

În prezent, au rămas în India numai 6 500 de evrei, care sunt ataşaţi de ţara natală şi bine implantaţi în sferele economice, dar legaţi sentimental de Statul Evreu.

În afară de aceştia, în India mai există un trib, „Menashe", cuprinzând circa 5 000 de persoane, provenind din tribul Tchiang, care a fost convertit la creştinism de misionarii din secolul al XIX-lea. Ei s-au răspândit în China, Manipur, India şi Birmania şi numără 750 000 de oameni.

Între anii 1989 şi 1994, s-au instalat în Israel câteva zeci de familii din acest trib, care s-au reconvertit la iudaism. Integrarea lor a fost perfectă.

Întrebarea care se pune este: cum ar reacţiona Statul Israel în cazul unei Alia a tribului Tchiang care ar putea număra până la 200 000 de persoane?

E o întrebare fără răspuns, deocamdată.

RICHARD MILHEM

O DEPUTATĂ EVREICĂ ÎNFRUNTĂ XENOFOBIA ÎN PARLAMENTUL RUSIEI

Huliganii lui Vladimir Jirinovski i-au spus deputatei evreice Alla Gerber: „Ţine-ţi gura sau vei primi o chelfăneală".

Alla Gerber este unica femeie evreică din Duma (Camera Inferioară a Parlamentului) Rusiei şi prima care ia atitudine în probleme ca antisemitismul şi apariţia unor grupări neofasciste, şovine. Căci, orice s-ar spune, ea este demult o politiciană democrată şi o antifascistă declarată. Din decembrie 1993, când a fost aleasă în Dumă, atitudinea ei suscită mereu atenţie. Duma actuală are, potrivit statisticii oficiale, dintre cei 450 de membri, şase deputaţi evrei. Nici unul însă n-a dobândit ca Alla Gerber o asemenea faimă pentru atitudine potrivnică fascismului şi antisemitismului. Prima ei confruntare cu Jirinovski a avut-o în cadrul unei primiri la Kremlin, în 1993, când dna Gerber a rostit critici la adresa xenofobilor.

O atitudine similară a luat ea în timpul unei încăierări între Jirinovski şi un om politic democrat.

Actualmente, Alla Gerber îl sprijină pe fostul premier Egor Gaidar, dat în judecată de Jirinovski pentru „calomnie". Gaidar îl comparase pe acesta, în timpul campaniei electorale, cu Hitler. Procesul se va tărăgăna luni de zile şi, ca majoritatea proceselor politice, va deveni, foarte probabil, o farsă.

„Eu consider o cinste pentru mine de a fi o adversară politică a lui Jirinovski - subliniază deputata -, căci acesta este un fascist". Dar ea avertizează totuşi: „El are o şansă reală la alegerile prezidenţiale din 1996, chiar dacă acum rezultatele sondajului de opinie în legătură cu persoana lui relevă o scădere".

Acum patru ani, Alla Gerber a determinat procuratura să-l dea în judecată pe Konstantin Smirnov-Ostaşvili, conducătorul de atunci al mişcării de extremă-dreaptă „Pamiat", pentru că acesta a împrăştiat cu forţa o întrunire a unei grupări antifasciste create de ea. Smirnov-Ostaşvili a fost condamnat, pentru rolul pe care l-a jucat în organizarea acestui atac, la o pedeapsă cu închisoarea - unde s-a şi spânzurat.

În pofida acestui precedent - era pentru prima dată când justiţia se pronunţa împotriva extremei drepte ruseşti -, luptători ca Alla Gerber au repurtat de atunci puţine victorii în combaterea urii rasiale şi antisemite manifestate în presă. Principalul motiv este că în textele de lege există deficienţe de formulare, iar mecanismele de aplicare a lor funcţionează slab. Dar dna Gerber învinuieşte şi unele personalităţi politice ruseşti, pentru că acestea nu iau atitudine împotriva formelor inacceptabile ale discursului public.

Tatăl Allei, Efraim Gerber, un inginer născut la Odessa, a fost membru al Comitetului antifascist sovietic, o organizaţie evreiască înfiinţată de Stalin şi, apoi, în 1949, epurată tot de el. A petrecut zece ani într-un lagăr de muncă. Alla, care s-a născut la Moscova, puţin înainte de război, a absolvit Facultatea de Ştiinţe Juridice de pe lângă Universitatea de Stat din Capitală, iar în „atmosfera relativ destinsă" de la începutul anilor '60 a colaborat la revista „Iunost" („Tineret") şi la alte publicaţii.

Invadarea sovietică a Cehoslovaciei, în 1968, a cristalizat decepţia ei faţă de comunism. Ea s-a apropiat de cercurile acelora care gândeau altfel, în consecinţă fiind exclusă, în 1971, din Uniunea ziariştilor sovietici. Unicul ei copil, Alexandr (33 de ani), este regizor de film şi se simte atras de teme din viaţa evreiască. Nu demult, a terminat un film inspirat de scrierea „Apus de soare" a lui Isaak Babel, iar acum lucrează la un film despre Marc Chagall.

În ciuda adversităţilor pe care este obligată să le contracareze, evreica Alla Gerber nu are nici o dorinţă de a părăsi Rusia.

Cu prilejul unei convorbiri purtate vara trecută cu preşedintele Statului Israel, Ezer Weizman, ea a subliniat: „Locul meu este la Moscova şi este de datoria mea de a lupta acolo împotriva antisemitismului".

Weizman a răspuns: „Dacă dvs. vă temeţi de antisemitism, atunci veniţi şi trăiţi în Israel", şi a adăugat în ruseşte: „Acolo este locul dvs.".

În privinţa rolului ei ca femeie în viaţa politică rusească, rol deloc uşor într-o societate dominată de bărbaţi, Alla Gerber remarcă: „Pe mine nu mă deranjează, poate eu îi deranjez pe ei - aluzie la adversarii ei -, dar asta-i treaba lor".

ALEXANDER LESSER

(După „Jerusalem Post" şi „Gemeinde")

● Trei fetiţe sărbătoresc Simha Tora în Sinagoga din Bombay

ŞTIRI ידיעות ŞTIRI

■ RABINUL SHLOMO CARLEBACH NU SE MAI AFLĂ PRINTRE NOI

Rabinul Shlomo Carlebach a inaugurat, prin muzica sa evreiască izvorâtă din inimă, o Renaştere a muzicii hasidice. Interpretarea sa personală şi textele rostite sau cântate printre melodii, precum şi istorioarele hasidice au devenit, în decursul carierei sale artistice, o parte tot mai importantă a mesajului său. El a mai încercat, prin dragostea pentru toţi cei cu care se întâlnea

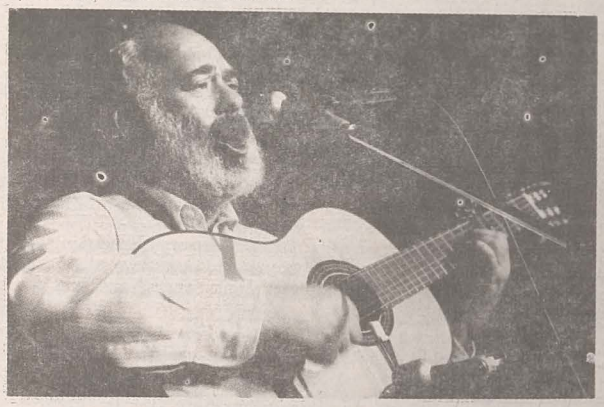

să-i convingă despre binele şi despre scânteia de pioşenie din sufletul fiecărui om. Prin această manieră şi prin deosebitele sale activităţi desfăşurate în S.U.A. şi în Israel, s-a străduit să redea unei generaţii aflate în căutarea unui suport moral respectul de sine şi sensul vieţii, care e dragostea de viaţă.

Rabinul Shlomo Carlebach era fiul ultimului rabin din Baden, care oficia la Viena. De aceea, el simţea un deosebit ataşament pentru Viena şi pentru comunitatea evreiască din acest oraş şi venea adesea aici ca oaspete. Era cunoscut şi de populaţia neevreiască a Austriei ca „rabinul cântăreţ" şi a încercat să facă cunoscute valorile perene ale iudaismului. A vizitat şi România în timpul vieţii regretatului Şef Rabin dr. Moses Rosen, când a concertat, cu enorm succes. Amintirea lui va rămâne trează în sufletele noastre prin ale sale „Nigunim" (melodii) hasidice.

■ ITALIA RESPINGE ANTISEMITISMUL

Abraham Foxman, directorul executiv al „Anti Defamation League" de pe lângă B'nai B'rith, s-a aflat la Roma cu prilejul unui şir de ceremonii de împăcare între evrei şi Biserica Catolică.

El a fost primit de Papă în aceeaşi zi în care primul ambasador al Israelului pe lângă Sfântul Scaun, Shmuel Hadas, îşi prezentase scrisorile de acreditare. Foxman a caracterizat stabilirea relaţiilor dintre Vatican şi Israel drept „prima zi dintr-o eră nouă", în care catolicilor şi evreilor le va veni mai uşor să depăşească diferendele dintre ei. Dintre acestea, ar face parte, după părerea lui Foxman, atribuirea unui caracter creştin monumentelor comemorative ale Holocaustului, problematica botezării în timpul celui de-al doilea război mondial a mii de copii şi tineri evrei.

În cadrul unei conferinţe de presă care a avut loc după întâlnirea cu Papa, Foxman a solicitat Vaticanului să deschidă arhiva celui de-al doilea război mondial, care conţine numele a circa 10 000 de copii şi nou-născuţi evrei din Polonia şi Germania care au fost botezaţi pentru a fi salvaţi de camerele de gazare.

Foxman însuşi este unul dintre aceşti copii, a cărui guvernantă catolică l-a convins pe un preot polonez să-l boteze şi să falsifice actele bisericeşti, pentru a putea „dovedi" că el provenea dintr-o familie catolică. Cum, din fericire, părinţii săi au supravieţuit Holocaustului şi l-au căutat, el s-a reunit cu familia sa.

Noi suntem datori acelora care pun întrebări, au suspiciuni şi sunt dispuşi să privească adevărul în faţă, să oferim prilejul de a dobândi informaţii asupra descendenţei lor, a declarat Foxman, la conferinţa sa de presă susţinută la Roma.

■ VIAŢA ŞI OPERA LUI JOSEPH ROTH ÎN IMAGINI

Scriitorul Joseph Roth, născut la 2 septembrie 1894, ca fiu al unor părinţi evrei, în orăşelul galiţian Brody, a decedat, într-o sărăcie totală, în ziua de 27 mai 1939, la Paris. Cu prilejul centenarului zilei sale de naştere, a apărut, sub îngrijirea Victoriei şi a lui Heinz Lunzer, un splendid volum ilustrat despre viaţa şi

● Joseph Roth

opera lui Roth. Conţinutul deosebit de bogat al lucrării include şi numeroase fotografii şi documente inedite, despre viaţa şi activitatea multilaterală a marelui prozator şi jurnalist evreu.

■ COPII EVREI DIN CERNOBÂL

Mişcarea hasidică „Habad" se ocupă şi de copiii evrei a căror sănătate este afectată de explozia de la centrala atomică Cernobâl, care a avut loc în vara anului 1984. 88 de astfel de copii au fost aduşi în Israel şi supuşi unui examen medical. Ei învaţă acum intensiv limba ebraică într-un ulpan din Kfar Habad. Mişcarea „Habad" a adus, din 1990 încoace, din Ucraina şi Belarus, 1 038 de copii evrei în Israel. Îngrijirea medicală a acestor copii se face sub supravegherea Spitalului Hadassa din Ierusalim.

■ AŞTEPTĂM O ENCICLICĂ PAPALĂ CONTRA ANTISEMITISMULUI

O delegaţie a Comitetului Evreiesc American, condusă de preşedintele organizaţiei, Robert Rifkind, a fost primită în audienţă de Papa Ioan Paul al II-lea, prilej cu care i-a solicitat să scrie o enciclică care să afirme opoziţia bisericii catolice faţă de antisemitism. După cum a declarat R. Rifkind, propunerea a fost primită favorabil de Papă, care a spus că cererea va fi „studiată foarte atent".

Delegaţia a cerut, de asemenea, Papei să permită accesul cercetătorilor evrei la documentele asupra Holocaustului aflate în Arhiva Vaticanului.

Audienţa a avut loc pentru a marca a 30-a aniversare a lansării unui document prin care Biserica Catolică a repudiat afirmaţia conform căreia evreii trebuie blamaţi pentru omorârea lui Isus.

■ EDITORIALE

În Editura Odile Jacob, a apărut, sub titlul „A fi evreu", o colecţie de articole scrise în diferite momente ale vieţii de către cunoscutul romancier, eseist şi

psiholog Manes Sperber (1905-1984). Volumul este prefaţat de Elie Wiesel şi încearcă să ne propună câteva răspunsuri la problema: a fi evreu, deşi „această chestiune nu admite decât un răspuns personal". Manes Sperber a fost un intelectual angajat, dornic de pace şi dreptate, fiind din copilărie până în ultimele zile ale vieţii sale hrănit de textele biblice. Într-unul dintre articolele adunate în acest volum se vorbeşte despre înfrângerea nazismului, despre Ierusalim, despre destinul literaturii şi al scriitorilor idiş. Manes Sperber a pătruns în adâncul problemei evreieşti şi a căutat, pentru evrei şi cu evreii, drumul unei identităţi, propunând fiecăruia dintre noi interesul pentru rădăcini, pentru originea noastră ca popor.

● Aharon Appelfeld

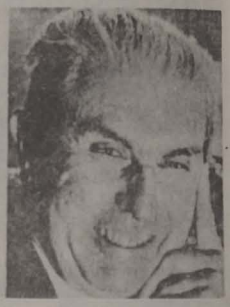

● De Vittorio Segre

■ DISTINCŢII

Printre câştigătorii Premiului literar Wingate se numără Aharon Appelfeld, din Israel, pentru lucrarea literară de ficţiune „Anul minunilor" şi De Vittorio Segre, din Italia, pentru „Memoriile unui evreu norocos". Premiul este decernat pentru acele lucrări care stimulează interesul faţă de temele cu caracter evreiesc în rândurile unui public numeros.

Juriul care a decernat premiul a fost prezidat de romancierul Frederic Raphael.

■ LITERATURĂ PENTRU COPII

După ce, la München şi la Berlin, dr.Rachel Salamander a putut, graţie editurii ei, care difuza cu precădere lucrări cu teme şi problematică evreiască, să pună în circulaţie opere meritorii, preocuparea ei actuală este nu numai de a promova tradiţionale bunuri spirituale evreieşti, ci şi de a atrage atenţia asupra curentelor moderne apărute în cadrul evreimii. A prezentat la Viena doi tineri literaţi evrei, unul deja renumit (în toată lumea), celălalt - aflat pe cel mai bun drum în această direcţie: David Grossman şi Leon de Winter. Împreună cu Muzeul Evreiesc şi cu Ambasada Israelului la Viena, a fost prezentată, în prezenţa autorului David Grossman, recenta lui operă „Kindheitserfinder". Ambasadorul Israelului în Austria, dr.Yosef Govrin, a vorbit despre literatura variată apărută în Israel; Israelul ocupând un loc de frunte pe lista mondială a editării de carte, atât în ceea ce priveşte lucrările originale, cât şi traducerile. La o populaţie de cinci milioane de locuitori, apar zilnic 20 până la 25 de cărţi.

La sfârşitul lecturii bilingve a alocuţiunii ambasadorului (în ebraică şi germană), a luat cuvântul autorul, care a răspuns cu precizie şi inteligenţă întrebărilor ce i-au fost puse.

■ PLACĂ COMEMORATIVĂ LA MÖDLING

La iniţiativa clericilor catolici şi evanghelici, a fost fixată la Mödling o placă comemoratrivă în amintirea sinagogii distruse acum 56 de ani în timpul „Nopţii de Cristal". Primarul Harold Lowatschek a cerut iertare pentru grozăviile pe care au trebuit să le îndure evreii în timpul perioadei naziste.

Înainte de război, au trăit în Mödling 1 200 de evrei...Azi nu mai sunt decât doi.

În continuare dr.Anton Winter a subliniat că această placă îşi va îndeplini menirea dacă oamenii nu vor trece nepăsători prin faţa ei, ci se vor opri şi-şi vor aminti de cei ucişi şi de cultura lor apusă.

Această ceremonie s-a încheiat cu o rugăciune rostită de cantorul-şef Barzilai.

■ FESTIVALUL FILMULUI DE LA BERLIN

Organizatorii ediţiei din acest an a Festivalului filmului de la Berlin au decis ca, ţinând contde faptul că este anul celei de-50-a comemorări a eliberării lagărului de la Auschwitz, preşedintele juriului să fie un cetăţean israelian. Astfel, a fost numită Lia van Leer. Născută în Basarabia, doamna van Leer a creat arhiva de film din Ierusalim, iar în 1984 a iniţiat Festivalul filmului de la Ierusalim, pe care îl conduce şi în prezent.

■ ANTOLOGIE

În Israel a apărut o antologie de texte critice în legătură cu noţiunea de „literatură evreiască". Se pune întrebarea dacă toată opera scrisă de un evreu face parte din această literatură. Se poate desemna ca „literatură evreiască" acea literatură caracterizată prin „sensul de permanentă întrebare" sau prin profunzime sau prin umor ?

Răspunsurile simple, declară criticul Stuart Schoffman, sunt cele mai bune: „o carte evreiască este scrisă de cineva care este foarte conştient că este evreu".

■ DECES

A încetat din viaţă, la New York, dna Fruchter, fost membru de frunte al Comunităţii Evreilor din Târgovişte, descendentă a cunoscutelor familii transilvănene Kind, Jakabovics şi a familiei rabinice Kiszelnik. Femeie exemplară, dna Fruchter a fost iubită şi respectată de toţi cei ce au cunoscut-o: model de frumuseţe spirituală şi fizică, de desăvârşită moralitate, inteligenţă ascuţită, extraordinar devotament faţă de familie şi societate, de o modestie demnă de laudă, bunătate deosebită, neîntrecută gospodină. Pierderea ei este dureros resimţită de toţi cei care au cunoscut-o.

JOURNAL OF THE ROMANIAN JEWS

REAL-SEMITISM
A Policy of Dignity

An Interview with Dr. Nicolae Cajal

Over these last 8 months since you were elected president of the Federation of Jewish Communities in Romania, what of the tasks you set yourself have you attained, what more do you expect to do?

As you well know, after the loss of our spiritual leader, Dr. Moses Rosen, of blessed memory, we vowed to preserve his achievements in the service of both Romanian and global Judaism, and to develop his legacy in keeping with the times. As one of our topmost priorities, we planned to expand our medical and social assistance, as well as our cultural activities. To these goals, myself and my collaborators, particularly those on the Federation board, have given a constant and, I dare say, beneficial attention. Then we set it as a prime objective to underscore the "Jewish factor" wherever it is found, and we have done so by emphasizing almost to the point of obsession the contribution made by Jews to science, culture, humanism and social life. In short, we called it "real-Semitism" and we defined it as a major way of fighting anti-Semitism in any form and anywhere it may occur. I am convinced that real-Semitism suits perfectly the Federation's policy of asserting and defending the dignity of our minority both in itself and in the broader framework of the Romanian state whose loyal citizens we are. That we were right about the value of real-Semitism has been proved by the growing number of Jewish intellectuals who have returned to our side and who are taking part in our actions, alongside many intellectuals of the Romanian majority and other nationalities. At the general meeting and the next congress of the Federation we will provide many concrete examples of this trend. Right now, I'd like to mention only that our review, "Journal of the Romanian Jews", was the first which expressed these changes. Our publishing house, "Hasefer", has been busy printing a good deal of interesting volumes, including several monographs, such as A. Rosen's "Jewish Participation in the Industrial Development of Bucharest from the Mid-19th Century to 1938" and a "Monograph of Bacău" by I. Kara; a book of "Child Tales", translated from Yiddish by A. Celaru, as well as a second edition of "Sources and Testimonies on Romanian Jews".

And we are glad to say that many more attractive books are nearing publication. Meanwhile, our magazine that has been for nearly four decades a credit to the Federation, has set on to a welcome new course. As of its issue No.801 its name will change to "Jewish Reality", which we believe will better serve its purpose of giving a secular account of the life and history of Jewish communities, particularly in Romania, of their contribution to the progress of their countries in science, arts, economy, etc., and will increase its audience among both Jews and non-Jews. At the same time, we have continued to turn to good account the considerable support we are provided by the Joint, we have maintained and strengthened our ties with international Jewish organizations, and with organizations such as SOHNUT and the Romanian-Israeli Friendship Association in Romania.

When do you think that a new Chief Rabbi will be elected?

The election of a Chief Rabbi is no easy task, but we do hope we will complete it successfully as soon as we are past the year of mourning for our late Chief Rabbi Dr. Moses Rosen.

We certainly salute both the achievements and the projects you have mentioned. At the same time, we think they must involve a sizeable amount of work both by the central body of the Federation and the communities around the country.

And you are right to do so. For my part, I must say I have an excellent opinion of most of my colleagues holding the key jobs in the Federation's structure and in the local communities as well. I have worked with the Federation since 1977, and though I mostly focused on the medical assistance, I had, as member of the board, a fairly good chance to appreciate the value of the efforts made by most compartments. Since more than 60 percent of the Jewish minority in Romania are people in their old age, it is only natural that our staff should mirror this age distribution. So, most of them are pensioners but their rich experience, their dedication to the community and their commitment to their tasks have helped us turn out good results. We wish and hope to do even better in the future.

This progress will perhaps iron out some differences that still arise in some compartments.

I hope so, too. Such glitches are indeed quite few, but it does happen that venomous unsigned reports be spread about, to stir up enmity. People are sometimes prompted to such conduct by a lack of civic courage that is needed to speak out, or by their pride, or by a vengeful spirit, or simply by a "virus of intrigue". Of course, we never pay attention to such notes. But they occur sometimes, and we believe we can get rid of them.

What about the drafting of a Federation statute?

A commission that I'm chairing has been set up. It consists of Att. Iulian Sorin, Deputy Secretary General of the Federation, Economist David Bănescu who runs our Department of Assistance, Radu F. Alexandru, a member of the Federation Board, Att. Martin Schotek, Att. Max Fonea, Dr. Harry Kuller, Architect David Ludovic. The commission has been working since October 1994 and we can say a final version of the draft has been completed. In the next days, it will be submitted to the Federation Board, then distributed to the local communities around the country, so that they make their observations and suggestions. Eventually, the commisssion will screen these observations and agree on a final viewpoint they will present to the general meeting of the Federation. The meeting will discuss the organizing steps that must be taken to hold local elections in the communities. Then the congress of the Federation will be convened that will adopt the new statute and elect the new leading body of the Federation.

How long do you think this rather complex process may take?

I'd say some three of four months will be required.

How will we learn about the measures that are being taken?

I promise to inform the magazine on a regular basis on what is going on at the Federation and the communities, in our rest homes, at our history center, at "Hasefer", at the interdisciplinary commission for the research of Judaism,etc. I think that all our brethren and sisters need to have a clear picture of what is being done, and I assume it is my duty to make sure that they do.

ONLY ONCE A YEAR, ON PURIM...

Only once a year, on Purim, the Choral Temple receives its parishioners, old and young, children and grown up Jewish men and women, with the altar changed into a stage, with carnival masks of Ahashverosh, Esther and, of course, the unforgetable Haman... After the reading of Meghilah, the Purim-shpil at the Choral Temple begins. The percussions instruments are set, pop music, drums and trumpets, projectors flashing rockets of light... The youngsters dresses in light-opera costumes "are invading" the temple, the altar, because "today is Purim tomorrow is not" says an old Yiddish song and we must absolutely be rejoicing on Purim, that this has been the tradition for thousand of years, ever since Haman failed his project of "final solution".

That, in these moments, humour, art, irony, music have the decisive word, because at least "once a year", our foreheads must smooth down and our eyes and faces brighten up. It's necessary to laugh, to laugh together. We have a hugh practical experience in this therapy; it's our therapy for all the tragic attempts of the Jewish history.

So we listen to "Esther's story" performed by the little actors from Talmud Torah courses, songs, jokes and poetry which touch us with whispers from everybody's youth. Our community's stars, Seidy Glück, Leonie Waldman-Eliad, Miriam Guttman, Rudy Rosenfeld, the honour guest, the well-known actor Silviu Stănculescu, the Talmud Torah and Shira Vezimrah choirs, (conductor - Izu Gott), the Menorah group (at piano - Gerry Podgoreanu), the rythmic orchestra have worked at the successful spectacle.

The renowed librettists Aurel Felea, Aurel Storin, Fred Firea, Harry Negrin, Octavian Sava, the gifted composers Henry Mălineanu, Aurel Giroveanu, Dan Mizrahy, L. Dorri, Ion Vasilescu, Laurenţiu Profeta, Edmond Deda wrote the texts and the lyrics performed by actors. The cheerful sketches, the touching songs, sung in Romanian, Yiddish and Hebrew, the relaxing and funny monologues, the whole show, directed by Harry Eliad, were rewarded with prolonged applause of the enthusiastic public. Special applause also for the delicious humântaşn offered by the careful culinary masters Messrs. Godeanu and Asael.

The Purim show was performed on March 16 and 18 at the Popa Soare hall festivities. The event was attended by acad. Nicolae Cajal, the President of F.J.C.R., who thanked the participants, leaders of our Federation and of J.C.B., members of diplomatic corps in Bucharest, personalities of the Romanian political and cultural life, a numerous assistance.

Commemoration of the Tragic STRUMA Shipwreck

A memorial ceremony of triple relevance to our community was held at the Bucharest Choral Temple March 9, the 7th of Adar, 5755.

Whereas Jewish tradition worldwide has consecrated two great significances of this date - the birth and death of Moshe Rabbinu, and the remembrance of past community leaders, a tribute to all Jews who since Moshe have devoted their lives to the community - Romanian Jews attach a third significance to this same date as they memorialize the Jewish martyrs who perished in the "Struma" shipwreck 53 years ago. Aboard the ship that 7th of Adar, 5702 (Feb. 24,1942), were 770 Jews headed for Eretz Israel, the Promised Land, in a last ditch attempt to flee the persecution unleashed against them by the Fascist regime of Marshal Antonescu. The "Struma" was a rickety vessel, not by a long shot fit to sail the sea, but the courage of despair had outstripped in them all human fear. So there they stood along the flimsy deck facing the waves like once their forefathers had faced them under the guidance of Moshe. And the Black Sea, indeed, was kind to them, like the Nile was to Moshe, kinder at any rate than some of their fellow humans, blinded by hate and violence, that they had left behind. The boat had sailed out of Constantza, reached close to the Bosphorus, then halted not knowing where to go. Ignoring the refugees' appeals, the British government denied them visas to the Holy Land then under British mandate. Echoing London, the Turkish authorities refused to let them land in Istanbul. Then they considered sailing back, but there was no return since in Romania Marshal Antonescu had warned that all the Jews aboard would presently be deported to Transnistria camps. Amid this desolation, the "Struma" was torpedoed on the 7th of Adar and all the passengers but one (he too died recently) were drowned, joining in holy martyrdom the 6 million brethren and sisters slain in the Holocaust.

Attending the Bucharest ceremony were leading members of the Federation of Jewish Communities in Romania and of the Bucharest Community, headed by Federation President Dr.Nicolae Cajal. Present to the commemoration and sharing our grief were His Excellency Mr. Avshalom Megiddon, the Israeli Ambassador to Romania, Mrs. Mara Coen, Joint representative in Bucharest, and Mrs. Tova Bin Nun, General Manager of the Sohnut subsidiary.

First cantor Willy Harnik chanted the service in memory of the victims killed *al kiddush hashem*. The Choral Temple Choir, conducted by Roger Avramescu, joined in with holy songs. Then the Shohet Eliezer Glantz summarized the meanings of the day reflecting the endless tragedy and unabated hope that both thread Jewish history from Moshe's time to ours. For Moshe Rabbinu was born under a deadly threat, and his frail life, abandoned to the Nile, seemed lost until the daughter of Pharaoh in a maternal gesture reversed that doom, and restored confidence in the essential principle that every human being has a right to live.

The same oppression under different names pursued the Jews from Moshe's day down to the not too distant shipwreck of the "Struma". It is our duty to remember in order to prevent that horrors such as these should ever be repeated, the Shohet concluded and thanked the Lord that there is now the State of Israel where every Jew can find a refuge.

The ceremony ended as Federation elders and Bucharest congregants went to the Jewish cemetery where the "Struma" memorial lies, to pay their tribute to the victims. There the first cantor Harnik chanted a prayer for their blessed souls - may they rest in peace!

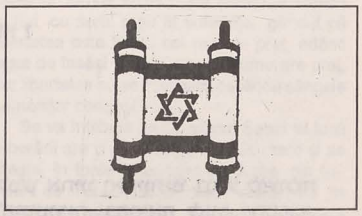

כתב־עת

של היהדות מרומניה

ר ב' תשנ"ה ✡ מס' 800 ✡ דו־שבועון

חגיגות פורים בקהילת יהודי בוקרשט

ה - 13 אדר ב' תשנ"ה, בערב, אורגנה בבית הכנסת הכורלי אסיפת עם, בה ו קריאת המגילה, מגילת אסתר, ע"י השו"ב אליעזר גלאנץ.
ים השתתפו גם בהצגת "פורים שפיל" ע"י המקהלות שלנו של תלמוד תורה, ה ומרה" והלהקה "מנורה" וגם שחקנים מהטיאטרון הממלכתי באידיש.
ו הצגות גם ביום חמישי בערב (שושן פורים) ובמוצאי שבת.
הצגות ועל התכניות מערי השדה נביא אי"ה דו"ח שלם בעתון הבא שיופיע ה ביום שני ה - 3 באפריל (ג' ניסן תשנ"ה ש.ז.) בשמו החדש "המציאות ותי" שממשיכה את ה"כתב - עת" שלנו, שהופיע החל משנת 1956.

טקס בר - מצוה בקהילת יהודי בוקרשט

ראשון ג' אדר ב' ש.ז. התקיים בקילתנו טקס הבר - מצוה של הצעיר אבא בן ם
סקי, נכדו של המנוח אייזיק זיקובסקי, מי שהיה במשך זמן רב החזן הראשי ת הכנסת הכורלי מבוקרשט, ושנפטר זה לא מזמן.
ות הרבה צעירים ומבוגרים,הבר - מצוה עבר לפני התיבה, התפלל יפה ונשא ר מרשימה.
ו לראות שעוד ישנם צעירים רבים ואנשים מבוגרים המעוניינים בחיי הקהילה עירים לומדים וחיים חיים יהודיים על פי המסורת.
מצוה החדש, למשפחתו ולכל הקהילה שלוחה ברכתנו לחיים טובים ארוכים וב.

המערכת

אזכרת הטרגדיה של אניית "סטרומה

ה חמישי ז' אדר תשנ"ה התקיימה בבית הכנסת הכורלי מבוקרשט אסיפת רה עם משמעות משולשת למען קהילתנו.
מסורת בידינו לאזכר את יום הולדתו ופטירתו של משה רבינו, אבל גם של אלה דושו בחייהם את כל כולם למען הקהילה. היות והטראגדיה של ספינת רומה" התרחשה גם כן בז' אדר (שנת תש"ב), הרי אנחנו מאזכרים גם את י "סטרומה", אחינו ב"י שנטבעו בדרכם לארץ הקודש,ברצונם להציל את ם מפני רדיפות הרודן אנטונסקו. אעפ"י שהאניה לא היתה לפי התקנים של הם ניסו להגיע אל ארץ המובטחת, אבל ממשלת בריטניה התעלמה מקריאות שמעו כלפיה ולא נתנה לאניה אישור כניסה לארץ ישראל שהיתה אז תחת ראט בריטי. הממשלה הטורקית לא נתנה גם היא ליהודים שבאניה לרדת ם, על פי שהבריטים התנגדו.באותו זמן, אנטונסקו הצהיר שבאם יחזרו ניה,יוגלו לטראנסניסטריה. ביום ז' אדר תש"ב, האניה טורפדה וכך מתו על ש השם עוד 769 יהודים חפים מפשע.
רה השתתפו ראשי הפדרציה של הקהילות היהודיות ברומניה ושל קהילת ו בוקרשט, ובראשם חבר האקדמיה ניקולאי קאז'אל - נשיא הפדרציה, גם כבוד ר של מדינת ישראל, מר אבשלום מגידון, הגב' מארה כהן,נציגת הג'וינט והגב. ה בינרנון, מנכ"ל הסוכנות ברומניה.
לל לפני הדוכן החזן ווילי הארניק לזכר נשמות הנספים על קידוש השם. מקהלת הכנסת (מנצח רוז'ר אברמסקו) שרה שירי אבל.
יב אליעזר גלאנץ דיבר בקצרה על הסמלים העיקרים של יום הז' באדר שים אסונות שעברו עלינו במשך כל ההיסטוריה של העם היהודי, אבל גם יות שלא עזבו אותנו אף פעם מאז הצילה בת פרעה את משה ממימי הנהר ם.
ו לתת הודיה להשם שכיום ישנה שוב מדינת ישראל, איפה שכל יהודי שרצונו ל יכול למצוא את מקלטו.
ים הסתיים בתהלוכה אל המצבה של קדושי "סטרומה", בבית־הקברות רוב ג'ורצ'ולו, בה השתתפו מנהיגי הפדרציה, חברי הקהילה. החזן ווילי ניק התפלל למנוחת עדו של הנספים. יהא זכרם ברוך !

ראיון עם נשיא הפדרציה, חבר האקדמיה
פרופ. דר. ניקולאי קז'ל

ש. ביוני 1994 נבחרת בתור נשיא הפדרציה של הקהילות היהודיות ברומניה. מהחצלחת להגשים עד עתה ממה שהצעת אז ומה אתה רוצה להגשים להבא ?

נ.ק.. כפי שידוע לך, אחרי פטירת מנהיגנו הרוחני, הרב ד"ר דוד משה רוזן ז"ל, לקחנו עלינו לשמור על ירושתו, הגשמותיו בשרות היהדות הרומנית והעולמית ויחד עם זה לפתח ולהתאים אותן לתקופתנו. חפצנו לפתח בראש וראשונה את הפעילות הרפואית - סוציאלית וכמו כן את התרבותיות ונתנו להן , יחד עם עמיתינו, ובעיקר אלה מהנהגת הועד שלנו, תשומת־לב רבה. הכנסנו בתור התעסקות ראשונית הבלטת "המקורית היהודית" ובהדגשה יתר את תרומות היהודים במדע,תרבות, הומניות והחיים הסוציאליים. קראנו לזה **ריאלשמיות** כאפשרות להאבק נגד כל התופעות האנטישמיות בכל מקום ובכל עת. אני משוכנע שבמסגרת מדיניות שלנו, המדיניות היחידה לשמור גם בעתיד על כבודנו, על כבוד מיעוטנו, שמשולב בא ופן מכובד בחיי המדינה והעם הרומני, שאנחנו בנים נאמנים להם, תצליח ריאלשמיות שלנו. הוכחה לזה הם המשכילים שחזרו אלינו במספר רב, שהם נוכחים ומשתתפים בפעולותינו, והמשכילים הרבים מאוכלוסיית הרוב וה מעוטים שחיים פה.נביא הוכחות ממשיות רבות באסיפה הכללית של הפדרציה שלנו. גם ה"כתב - עת" עשה מפנה חשוב שנתקבל בשמחה. ההוצאה שלנו לאור "הספר" הכינה סדרת ספרים מענינים,שמהם הופיעו או יופיעו בקרוב סדרת מונוגרפיות (א. רוזן - "תרומת היהודים להתפתחות התעשיה של בוקרשט בחצי השני של המאה ה - 19 עד לשנת 1938", "סיפורים לילדים" שתורגמו מיידיש לרומנית ע"י הסופר א. צ'לרו, "המונוגרפיה של העיר באקו" מאת הסופר יצחק קארה; נדפס במהדורה חדשה הספר "מקורות ועדויות בנוגע ליהודי רומניה", ומכינים עוד ספרים שנמצאים במצבים שונים.
ה "כתב־עת" שלנו שדווח במשך קרוב ל 40 שנה על פעולות הפדרציה יקראו מחל ממס. 801 עם השם "מציאות יהודית", תואר שיתאים יותר למתרתו וזוהי להציג מה שיותר מציאותי, ריאלי, בהיסטוריה ובחיי הקהילה היהודית, תרומת היהודים - ובעיקר של יהודי רומניה, לפיתוחה הכלכלית, המדעית, האומנותית וכו' של הארץ בה חיו או חיים, וכך יחדור יותר טוב באוכלוסיה היהודית והלא יהודית.
המשכנו להשתמש כדבעי בעזרתה של הג'וינט, שמרנו על היחסים עם ההסתדרויות היהודיות הבינלאומיות וכמו כן עם אלה מפה (ההסתדרות התרבותית למען ידידות רומניה - ישראל, הסוכנות וכו').

ש. מתי אתה חושב שייבחר הרב הראשי החדש ?

נ.ק. זו היא בעיה קשה ולא פותרה עוד בחירת רב ראשי חדש ואנו מקווים לפתור אותה מיד אחרי אזכרת שנה לפטירת הרב הראשי ד"ר דוד משה רוזן ז"ל.

ש. אני משער לעצמי שכל אלה שעובדים במסגרת הפדרציה ישתתפו בהגשמת התוכניות המענינות וגם אלה שעובדים בקהילות אחרות שבמדינה.

נ.ק. ודאי ואני יכול להדגיש שיש לי הערה טובה מאוד על רוב חברינו שעובדים הן בפדרציה והן בקהילות. אני עצמי עובד במסגרת הפדרציה משנת 1977 בעיקר במחלקת העזרה הרפואית, אבל בתור חבר בועד ההנהגה של המוסד הזה, היתה לי האפשרות להכיר את ערך העבודה שנעשית ברוב המחלקות.
עלי לציין שהיות ורוב האוכלוסיות היהודיות ברומניה היא למעלה מ - 60% בגיל מבוגר מאוד. אותו המצב הוא גם - לצערנו הרב - גם בין העובדים. פה הרוב הגדול הוא בגמלאות, אבל הם בעלי נסיון, אוהבים את הקהילה ויש להם רגש האחריות כלפי תפקידיהם. כל הגורמים האלה נותנים תוצאות טובות שאנחנו רוצים שעוד ישוכללו.

ש, יתכן שהדבר הזה יסלק מחלוקות שאולי ישנן עוד באי אלה מחלקות הפדרציה...

נ.ק. בדרך כלל זה נכון, וגם אינני יכול להגיד שאין אצלנו מצבים שליליים כאלה. אמנם מעטים, אבל קורה שאי אלה דברים מופצים בלי שם כדי להרעיל את האוירה, אבל חוסר האומץ לדבר בפרהסיה על אי אלה חסרונות אפשריים, השמצות, רוח הנקמות של אי אלה או פשוט מאוד הווירוס התככית דוחף אנשים לגיסטות כאלה. מובן שאינני שם לב ל - "ידיעות כאלה", מה שגם נורמלי כך. אבל יש תופעה כזאת ואנחנו מקוים שנוכל לשרש אותה.

ש. מה אתה יכול להגיד ביחס לעיבוד תקנון הועד ?

נ.ק. הורכבה ועדה שאני יושב בה ראש וחברים בה : העו"ד יוליאן סורין סגמזכ"ל, הכלכלן דוד בנסקו - יו"ר מחלקת תמיכה סוציאלית, ראדו פ. אלכסנדרו - חבר ועד ההנהגה שלנו, עו"ד מארטין שוטעק, עו"ד מאקס פוניא, ד"ר הארי קולער, האדריכל דוד לודוביק. הועדה הזאת התחילה לפעול בראשית אוקטובר 1994 ויכולים להגיד שהגיעה לסוף דרך עריכת התקנון החדש. התקנון יבחן ע"י מועצת ההנהגה יחד עם ועדת העריכה, אחר כך יופץ בקהילות כדי להכיר את דעתם עליו.
ועד העריכה הנ"ל תאמין את הדעות שיבואו מהקהילות ויציג את דעתו בפני האסיפה הכללית של הפדרציה.אחרי זה נארגן ונקיים את הבחירות בקהילות וגם בפדרציה שלנו.

ש. כמה זמן יקח, בערך, התהליך המורכב הזה ?

נ.ק. לדעתי, 3 - 4 חדשים.

ש. איך ידעו עליהם ?

נ.ק. אני מבטיח להביא הידיעה בכתב - עת למען אחינו ואחיותינו בנוגע לפעולות הפדרציה בקהילות, בבתי האבות, במרכז להיסטוריה, בהוצאה לאור "הספר", בועדת החקירות הבין־דיסציפלינריות על היהדות וכו' וכו'. את זה אני חושב לחובה..